

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy héra 3 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy héra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos postt sor egyszer 20 Hl.
minden következőnél 16 Hlér.

Nyitlár sora 40 Hlér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 957.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1904.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Stauber József.

Péntek, május 6.

Jókai Mór †

(1825–1904.)

Jókai Mór, a XIX. század legnagyobb magyar költője, a „költő király“, ma este fél 10 órakor meghalt. Holnap reggel milliónyi betű viszi szerteszét az országba és minden földre, ahol magyar ember lakik, hogy a magyar irodalomnak, sőt ennél többnek: a magyar hazának nehézsége van: meghalt Jókai Mór. Ma estétől kezdve minden hálás kegyeletünk, minden imádságunk elzarándokol az agg költő ravatalához, ott virraszt fölötte nehézségeiével, szíve könnyeivel az egész magyar nemzet, a mely szellemi és erkölcsi erejének példátlanul gazdag kutforrását, szabadságának hőslékű apostolát, költői géniuszának legkáprázatosabb megtestesítőjét látja benne. Nemzeti kincseink leltárában az ő művei képviselik az értékek legértékesebbjét. Vigasztalást, reményt, lendületet, hajhatatlan életerőt, izmos önbizalmat hosszú évtizedeken át az ő bűvösen csengő szavából merítettünk.

Költőkirálynak nevezik Jókait s az is volt ő. Csak hogy nem a népek adtak neki országot, hanem ő adott egy egész világot nemzetének. Olyan szépséges regényvilágot teremtett meg Jókai költészet, a milyent csak az álom jótékony tündérnői varázsolhatnak a szemhéjak alá. Kicsinyke kis tolla milliók lelkének adott sasszárnyakat, melyekkel felemelkedhettek a képzelet paradicsomába. Van-e kedvesebb kertésze az ábrándok paradicsomának, mint Jókai Mór?

Kevesen gondolkoztak még talán afelől, hogy a szolgaságnak leghatalmasabb ellensége az esztetika s a művészet, mely isteni segítségként felrázza az elnyomott s elaljasodott kedélyt és hullámgyűrűket a zátonyra jutott becsület alá, mint az ocean dagálya. A költészet hullámkarjai között tisztul meg az emberiség s a Jókai költészeténél tisztább fürdővizet a magyar lélek ötven év óta nem kapott. Valamikor odafejlődünk talán, hogy a gonosz hajlamokat zenével és költeményekkel fogják javítani s a nagy tömegek politikai vezetésében nagy szerepet fog betölteni a dal és a regény. Jókai e finomult időkben is nagy maradna, mert a

regényírók emberiségjavító, politikai és történelmi hivatásának egyetlen magyar ember sem emelkedett még olyan magaslataira, mint Jókai Mór.

Nincs magyar író, ki méltán betölthetné Jókai helyét, pedig sok író van Magyarországon; divatosabb író is van Jókainál, de hajh, a történelem malomköve kukoricaszemként őrli fel a divatotírójával és pillanatnyi sikereivel együtt. A mai irónemzedékből ez a szörnyű malomköve keveset hagy feltöretlen és az egyetlen igazi élő dicsőség, melyet a jövő számára őrizgethettünk, csak Jókai, kinek utódja nincs, nincs, nincs!

Az országot a közelmúlt időkben társadalmi és politikai események dulták fel s az izgalmak zajgó hullámai csak nehezen csillapulnak le. Most, ahogy mi a magyar nemzetet ismerjük, elsimulnak. Mert a magyar nemzet mindig olyan volt, hogy nagy pillanatok, az öröm vagy bánat nagy megrázkódtatásai mindig egyesítik a széthúzó erőket s a nemzeti egység tudatára ébresztik még a legelégletlenebbek szívéit is. Így történt gyakran. Így történt, midőn a legnagyobb politikai izgalom és válság közepette halálhíre érkezett Rezső trónörökösnek, aki magyar nemzeti szempontból annyi reményre jogosított.

Igy volt ez tegnap s az egész mai délután során, midőn villámgyorsan terjedt el a hír, hogy Jókai súlyos beteg s orvosai válságosnak mondták állapotát. Minden politikai, társadalmi izgalmat háttérbe szorított a Jókaiért való aggodalom, a nemzet kitörő közérzete. Mindezt csak Jókairól beszéltek s ismerősök egymással találkozáskor, mindenekelőtt azt kérdezték egymástól: „Hogy van Jókai?”

Nincs itt most ideje annak, hogy Jókai költői jelentőségét méltassuk. Nem is egy hírlap vezércikkének feladata ez, — sőt nem is a mai kor irodalmi bírálóinak vagy irodalomtörténészeinek.

Évtizedeknek, néha évszázadoknak kell elmúlniuk, míg egy nemzet végleges méltatásban részesítheti legtündöklőbb pályafutású vezérszemléteit.

Mi tehát e helyen s e percben nem te-

hetünk mást, mint pár futó szóval jelezhetjük, hogy a mai Magyarországnak, a mai magyar társadalomnak mit jelent e név: Jókai.

Jókaiában látja a nemzet utolsóját ama márciusi ifjaknak, akik az új Magyarországot merész elhatározással kezdeményezték. Valamennyien kidőlték már a fiatal gardából, amelynek vezérszemléte Petőfi volt. A gondviselés kedvezéséből Jókai utolsóinak maradván e gardából: az egész gárda fénye reá esik.

Az elnyomtatás szomorú éveiben Jókai a csodásképző, hazafias mesemondót jelentette, aki fiúk, lányok, asszonyok, de férfiak szívéit is hazafias álmokkal s eszményekkel töltötte meg. Itt tehát Jókai másodszor teljesített hazafias munkát s neve másodszor is egy korszakkal forrt össze.

Mindez a nemzet sorsára kiható közéleti jelentőség, — szellemi irányítása a nemzeti közlélekeknek.

Irodalmi szempontból jelenti Jókai a mesés romantikát. Jelenti a szárnyaló képzeletet, a bűvös tündérvilágot. Meséiben, hőseiben a rendkívüliséget, a merész-ujat. Leírásaiban a magyar tájak, szokások, társadalmi viszonyok bámulatos festőjét. Humorában a csapongó jókedvet. Prózaiban nyelvében a közvetlenséget, egyszerűséget, művészi keresetlenséget.

Külföldön mai írónk közül jóformán csak Jókait ismerik. A világ számos nyelvén olvassák műveit és élvezik a magyar szellem alkotását.

Ami dicsőséget magyar halandó elérhet, Jókai elérte. Ami bánatot itt-ott neki szerettek, — legyen feledve. Ami dicsőséget Jókai nekünk szerzett: álljon előttünk fényben. S világítson irodalmunk ösvényére mindaz, ami benne maradandó.

Viszályt feledve hű magyarokként érezzünk egyet szeretetben, hazafiságban. Most ami érzésünk van róla, mindavval magunkra maradtunk: mélységes fájdalommal, szomorú bánattal, vérző szívünkkel. Aki magyar él a földön, kulcsolja össze a két kezét s azzal az imádsággal, amelyet a végtelen bánat még a vérző szívből is kisajtol, kérielgesse a gondvi-

selést: adjon csendes, könnyű pihenést neki s boldogságot az Isten országában. S ha lesz idő, amikor rommá vált minden, amit e nemzet valaha épített, még a poruk is elenyészett mindazoknak, akiknek nevét a történet feljegyezte, s ha végigtobzódott az enyészet mindenén, ami egykor magyar volt, — hatalma akkor is megtörik egy néven, a Jókai Mór néven, a mely távol évezredeknek is hirdetni fogja a magyar nemzet álmait, reményeit, hősiességeit, délceg szabadságszeretét.

A mi gyarlóságunk hogyan adhatna neki dicsőséget, holott az ő géniusza biztosítja e nemzetnek a javak legjavát: az idővel győzelmesen dacoló halhatatlanságot...

A vásárcsarnok ellen.

(Az ad hoc bizottság ülése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, május 5.

Azzal a beadvánnyal, amelyet Luszti Andor a vásárcsarnok létesítése ügyében a városához benyújtott, ma foglalkozott a tanács által kiküldött bizottság. Az ülésen megjelentek kettőnek kivételével megegyeztek abban, hogy a vásárcsarnok igen üdvös, kívánatos intézmény, de a város a piaci eladókat oda nem kényszerítheti, mert ez esetleg a piac megdrágulását vonhatná maga után.

Az ülés a következőképpen folyt le:

Varjassy Lajos, polgármester-helyettes, mint elnök fölolvasta Luszti Andornak a vásárcsarnok létesítése iránt benyújtott kérvényét, amely már a lapokból ismeretes és fölveti a kérdést, hogy a bizottság szükségesnek tartja-e a vásárcsarnokot, vagy sem.

Tedeschi Viktor: Nem volna kifogása az ellen, hogy egy magánvállalkozó vásárcsarnokot létesítsen s abban a helyeket bérbeadja, — de azt, hogy az eladókat és a vevőket oda kényszerítsék, határozottan ellenzi, mert ez a piac megdrágulását fogja maga után vonni. A vidéki városok tekintetben nem lehetnek a főváros után. Azt javasolja, hogy a tulajdonost figyelmeztessék: amennyiben ez iránt magánvállalkozást akar létesíteni, megteheti, de hogy a város a közönségre annak érdekében kényszerítse gyakoroljon, abba nem megy bele a város. Olyan intézkedéseket szeretne inkább lát-

ni, a melyek a piacot olcsóbbá s a szabad versenyt erőteljesebbé tennék: a vámok és helypénzek leszállítását, vagy eltörlését. Példákkal illusztrálja, hogy a fővárosban milyen aránytalanul drágítják a vásárcsarnokok az élelmiszereket. Egy egy cikknek ára a központi vásárcsarnokban sokkal nagyobb, mint a tőle nem messze levő Garay-téri nyílt piacon.

Mülek Lajos dr. szintén azt tartja, hogy valaki Aradon csak magánvállalkozóként csinálhat ilyen árucsernokokat, abban szedhet oly árakat, amilyeneket akar. Hivatkozás történt a fővárosra. Ott is annyira megnehezítették a vásárcsarnokok a helyzetet, hogy egyre újabb újabb cikkeket engedtek ki az obligóból, s ma már házhoz szállítani mindent lehet, úgy, hogy ma már csak az megy eladni a vásárcsarnokokba, aki meg tudja fizetni a helypénzt, s az megy venni, a. i. szívesen fizet pár krajcárral többet, csak hogy válogathasson. Fölsorolja, hogy mennyi mindent akar a vásárcsarnok privilegium alá venni a husneműeken kívül; még a tejet, vajot, margarint stb. Nohát, ha ezt megengedjük, akkor a piacot — bemargarinozhatjuk. (Derűtségg.) Csatlakozik Tedeschi javaslatához és kéri, hogy ezt a közgyűlésnek nem pártolón terjesszék be, ki nem terjedően arra, hogy az illető magánvállalkozás formájában megcsinálja e ezt, vagy sem.

Sarlot Domokos főkapitány kifejti, hogy a vásárcsarnokról meglehetősen eltérők a fogalmak. Néhol azt is vásárcsarnoknak nevezik, ha az élelmiszereket egy bekerített helyen árulják. A maga részéről nem ellenezné az árucsernokoknak oly formáját, amely az árakat nem drágítaná. Ő maga szintén tervezett oly intézkedéseket, a melylyel a piacot rendszeresebbé, tisztábbá lehetett volna tenni, s e célból bizonyos eszközök, kosarak beszerzését akarta kötelezővé tenni, de a piaci elárutatók hallani se akartak róla, úgy, hogy el kellett állania tőle, hacsak riadalmat nem akart okozni. Hangoztatja, hogy a rendőri ellenőrzés fokozása céljából nincs szükség a vásárcsarnokra. A piacra a hus, tej és egyéb élelmiszerek közül ugyanis csak a másodrangú árú kerül; a jobb a mászártszerek, üzletek és házhoz szállítás útján árusítatik el. Ha az elárutókat vásárcsarnokba akarják kényszeríteni, azok el sem jönnek. Ő se találja elérkezettnek az időt, hogy a vásárcsarnokot úgy létesítsék, hogy abba a közönséget bekényszeríthessék.

Nagy Lajos az ellenkező véleményen van. Csodálja, hogy amikor valaki a saját pénzén vásárcsarnokot akar létesíteni a közönségnek, arról ilyen elvetően szólnak. Más városban mindent megtesznek, hogy ily intézmény létrejöjjön, itt pedig elutasítjuk azt, a ki ilyet csinálni akar.

Glück Károly azt fejtegeti, hogy a hente

seket és mászásokat a vásárcsarnokba kényszeríteni nem lehet. Mielőtt azok oda bemenének, inkább külön üzlethelyiséget nyitnának. Egyébként a Thököly-téren fedve vannak a sátrak, tehát a tisztaság érdekeinek is eleget tesznek.

Reinhart Gyula hangoztatja, hogy az aradi piacra sok idegen bus érkezik be, pl. Ujaradról, a melyet nem vizsgálják meg.

Sarlot Domokos főkapitány: Dehogy nem! Reinhart Gyula, Posgay Lajos dr., Kiss Ferenc, Berán Antal és mások felszólalásai után szavazásra került a sor. A kérvény ellen szavaztak tizenegyen, mellette ketten. A többség tehát a kérelem elutasítását hozza javaslatba a közgyűlésnek.

A gyűlésen Varjassy Lajos elnöklésével, Sarlot Domokos főkapitány, Mülek Lajos dr., Tedeschi Viktor, Berán Antal, Posgay Lajos dr., Issekutz László dr., Reinhart Gyula, Tisch Mór dr., Glück Károly, Nesnera Aladár, Marschall Lajos dr., Kiss Ferenc, Nagy Lajos és Nachtnébel Odón voltak jelen.

TÁVIRATOK.

A megvert orosz hadsereg.

Pétevár, május 5. (Hivatalos távirat.) Kasztalinszki tábornok jelentésében még a következők foglaltatnak: Visszaküldtem a Moracski-üteget a tartalékhoz és a 12. ezredet, a harmadik üteget és a gépfegyvereket a 11. ezred védelme alatt visszavonultattam. Vezérkari főnököm az utóvédet vezette vissza. 1 órakor a japánok oly közel jöttek a 11. ezred állásához, hogy a harmadik üteg az ellenséges ágyuk keresztültüzétől veszélyeztetett uton nem tudott tovább menni és a japánokhoz közel foglalt állást, hol az ütközet végéig maradt. Eközben elesett parancsnoka, Muracskaleszredes. Az utóvéd első vonalába vezényelték most egy gépfegyveres századot, amelynek parancsnoka, látva a Muracski-üteg súlyos helyzetét, saját belátása szerint foglalt állást. Közben elvesztette embe-veinek felét és összes lovait és megkisérelte az ellenség kereszttüze között az ágyukat elvitetni, és a kezelő legénységgel szándékozott az ágyukat a hegyekbe vonatni. A gépfegyverek körülbelül 33.000 lövést tettek.

A 12. ezred keresztülvágta magát és megmentette zászlaját. A 6. dandár má-

Jókai legutolsó levele.

(Az elhunyt költő a családjáról.)

A világirodalom nagy halottja, Jókai Mór, a telet tudvalevően a francia Rivierán töltötte, onnan írt levelet Hevesi Józsefnek, a Magyar Szalon szerkesztőjének, amely megkapóan tükrözi vissza az ő végtelen jóságos, áldott lelkét, amelylyel családját körülölelte. Ime a levél, az elhunyt nagy költő tollának egyik legutóbbi műve:

Kedves Barátom! Szívesen teszek eleget azon kérésednek, hogy kedves családomról és magamról közöljek valamit nizzai tartózkodásunkból.

Az általad a Magyar Szalon számára kívánt fényképfelvételeket idecsatolva küldöm. Láthatod e fényképből is, hogy boldog életet élek, szerető szivektől körülölvéve.

Testben, lélekben egészséges vagyok, mint a milyen sohasem voltam életemben. S köszönhetlek ezt az én örangyalomnak, az én kedves feleségemnek, Bellámnak.

Mi csoda történt velem, az az asszonyisziv csodája. Nincs ilyen nő több a világon. Szépségét mindenki bámulja, aki látja; szellemét elismeri, aki vele beszél; de szívjóságát csak én magasztalhatom, kit boldoggá tesz.

A sors megáldott engem, midőn nőmmel megajándékozott; de egyúttal mérhetetlen adósággal terhelt meg, annak a kötelességével, hogy ez angyalhoz méltóvá tegyem magamat.

Kénytelen vagyok nap-nap után javítani érzéseimet, nemesíteni gondolataimat, hogy hozzá emelkedhessem.

Mint költő muzsámát imádom benne, mint embe, megszabadítómat.

S mit adhatok neki jutalmul ennyi gyönyörért? Az életemet adnám; de azt az ő szívjósága féltve őrzi. Neki szenteltem azt én és csak azért élek, hogy őt dicsőítem, őt boldogítsam.

De ugyanily igaz szeretettel környeznek engemet családom többi tagjai is, mely szeretetet jól esik viszonznom. Itt látod őket körülöttem a fényképen.

Soha jobb, édesebb anyóstit a világ nem látott, mint az én napam, kibem valóságos anyára találtam: én, az öreg, vagyok a gyermek; ő, a fiatal, nöm édes anyja tösgyökeres magyar asszony s mellettem magas műveltségű nő. Irányomban csupa jóakarat, ki az életemben előforduló kritikák kérdésekben a legokosabb tanácsadó. Minden nézete, irányadása javamra válik. Valóságos áldás egész családjára, melyet a legszigorubb puritán erkölcsökben nevelt föl s a mellett a társasélet kedvenc alakjává idomított, akik az itteni legelőkelőbb társaságoknak kitüntetett meghívottai. A hol Bellám nővérével megjelen, az egész társaság m gelevénül. (Ha én úgy tudnék franciául mint ő!) Az asszonyok szerelmesei belé. Egy főrangú hölgy kertjét fosztotta meg legszebb rózsáitól, hogy látogató nőmet díszítse velük.

A két fiatalabb nővér, Gizella, Iona szintén osztályozai anyjuk testi, lelki szép tu-

lajdonainak, a mikkel a művelt társaság rokonszenvét maguknak hódították! Családi életmemnek valódi jó szellemei, alapos ismeretekkel, művészi képzettséggel s a mellett kitünő gazdaszanyok, kik rólam mindenben gondoskodnak, mintha édes testvéreim volnának.

Még két tagja hiányzik a családnak a fényképről, a két fiú: Lajos és Dezső, a kik most otthon Budapesten, László Mihály képviselő báráton kitünő nevelőintézetében folytatják tanulmányukat. Ép testi-lelki tulajdonokkal megáldott jó fiúk, kik közül az idősebbik, Lajos, iskolai tanulmányain kívül költészeti és művészeti téren is határozott tehetséget fejt ki s kinek hozzám írott leveleiben nagy gyönyörűségemet találok; annyi helyes észjárást és igaz érzelmet találok bennök, korrekt stílus mellett. Vajha ráhagyhatnám szellememet, Dezső még egészen gyermek.

S mind e csodadolgokat egy eszményi szeretet kötéské fűzi egymáshoz: minden héten levelet váltanak egymással a távollévők és azoknak mindegyike egy-egy kis tanulmány. És a varázskötél engemet is körülölel és mint egy bükör veszen körül, melyen nem bír átörni semmi ármány.

Életünk derült mozzanatokban gazdag. Részt veszünk az előkelő és népszerű mulatságokban, bálokban, karneváli körvonulásokban.

Azok közül érdekesnek találok leírni a nizzai karnevál utánozhatatlan fénypontját, a promenade des anglais virágcsatát, a mi a francia kedélynek legélénkebb megnyilatkozása.

sodik útege, mely megpróbálta a tartalékot más uton elérni, nem tudta a hegyet megmaradt lovaival megmászni. Ezért előbbi állását ismét elfoglalta és támogatta a 11. ezred támadását, a mely még két óráig tartotta magát állásában és azután nagy veszteségek árán szuronnyal tört magának utat a hasadékon át. Megmentette a zászlaját, de elvesztette parancsnokát, Leining ezredest. Veszteségeink körülbelül 2000 katonát és altisztet és mintegy 40 tisztest tesznek. A japánok veszteségei óriásiak lehetnek. (?) A hadosztály jó rendben vonult vissza Föngvancsöngig. A harmadik hadosztály szelleme kitűnő volt. Több mint 700 sebesült ment ezredeivel Föngvancsöngig.

London, május 5. A Daily Chronicle-nek és a Daily Telegraph-nak azt jelentik Tokióból, hogy a port arthuri kikötő bejárata hir szerint valóban el van zárva.

Be lin, május 5 Csifuból jött táviratok szerint japán hadihajók fedezete mellett a hó 8-án kilenc japán kereskedelmi hajó közeledett Port-Arthurhoz. A kereskedelmi hajókat elűlyesztették s ezzel a japánok a kikötő bejáratát újból teljesen elzárták.

Tisza a magyar borról.

(A miniszterelnök nyilatkozata.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 5.

Az ország összes bortermelői érzik, hogy olyan időpont előtt áll a politikai helyzet, melynek jobbra vagy balra fordulta nagy befolyással lesz a magyar bor, s így közvetve a bortermelőik fáradozásának további értékére. Közélg az idő, melyben monarchiánk megújítja Olaszországgal a kereskedelmi szerződést és a mely alkalommal az eddigi sérelmes borvám-klauzula sorsa is döntés alá kerül. Az olasz borra megállapítandó vámtétel nagysága érinti legközelebről a magyar — értékét, s nagyon természetes, hogy a szerződő felek között e kérdés körül lesznek a legnagyobb harcok.

A magyar bortermelők ennek a válságos küzdelemnek a tudatában a közelmúltban öszeszetmörültek s testületileg fordultak a kor-

A farsang egyik délutánján tartották meg a nizzai hirdetett virágcsatát. Én a tengerről nyíló erkélyemről néztem szép ragyogó nap fény mellett a tündéri játékot. A promenade hosszában magas tribünök voltak föllállítva, a mikén repkedtek a francia lobogók, elfoglalva ünnepi közönségtől. Katonáság képezett sorfalat, veres frakkos rendezők tartották fenn a rendet. Hölgyeim részt vettek benne.

Száz meg száz kocsi, uri fogat, diszhintó a promenade des anglison két sorban, közöttük fantasztikusan földszített járművek, miknek kiállítására ezrekbe került, telerakva az előkelő világ színével, szépével. — Szembejövő hintók népe, a tribünök közönsége folytatta a virágcsatát. Az én hölgyeimnek kocsija egész egyszerű volt; de azért szépségük a legnagyobb diadalt aratta. Amerre elvonultak, hangzott a „vive la Honrie!” előttük, utánuk. Bellát föllismerték és kocsiját halmozva tölték el szebbnél szebb virágcsokrokkal. Egész távaszt hozott haza magával. Szalonját megtöltötte a virágtroféum. Soha annyi ibolyát nem láttam szalonban: némelyik nem csokor volt már, hanem bomba. Nincs a magyar nőnek mása! Aki csak látta, soha el nem felejtí ezt a tüneményes virágcsatát. Még a közkatonák is kiléptek a faszorból, hogy fegyverükre tüzve, átnyujsák virágaikat hódító magyar hölgyemnek.

Ha hálával tartozom Nizzának, annyi új és igaz öröme találtam ittlétünk alatt. Nyár van kinn a világban s nyár van az életben.

Baráti üdvözléssel maradok hived:

Dr. Jókai Mór.

mányhoz, hogy adandó alkalommal védje meg a magyar bor érdekeit.

Egy ilyen védelmet kérő küldöttség járt ma is: Tisza István gróf miniszterelnök és Tallian Béla miniszternél, akik együtt fogadták a küldöttséget.

A fajérmegyei Moór és környékéről toborzódott össze a hatszáz tagból álló deputáció, melyet Széchenyi Viktor gróf vezetett a kormány elé.

Tisza István a küldöttség szónokának beszédére hosszasan válaszolt és kijelentette többek közt, hogy a kormány a legnagyobb méltányolja azt a nagy munkát, melyet az állam és a társadalom végzett akkor, mikor a filloxera által elpusztított szőlőtermő földeket újra termőkké tette. Az a meggyőződése, hogy drága áron szerzett borunkat meg kell védenünk.

Azon lesz, hogy a magyar bortermelők érdekeit megvédje. Arról, hogy az olasz borvám kérdést mikor fogja véglegesen rendezni a két kormány, természetesen nem nyilatkozhatik, de kétségtelen, hogy a tárgyalás végeredményeként a kormány a magyar bortermelők érdekeit meg fogja védeni. Rámutat arra, hogy az ország legfontosabb érdeke, miszerint Olaszországgal kereskedelmi szerződés jöjjön létre.

Megjegyezte végül, hogy a borvám-klauzula elejtése óta csak 54000 hektó bor jött be az országba. Biztosítja a küldötteket, hogy a magyar bortermelőknek jobb és igazabb barátja a magyar kormánynál nincs.

Ki lesz az új szinigazgató?

(A pályázatok a szinügyi-bizottság előtt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 5.

Az Aradi Nemeeti Színház jövődi sorsa felett ma tették meg az első érdemleges lépést. Ma délelőtt ült össze a szinügyi bizottság, hogy a beérkezett pályázati kérvények felszerelését megvizsgálja s azokról a közgyűlésnek véleményes jelentést tegyen. Mert ennel többre ma ebben a kérdésben a szinügyi bizottság hatásköre nem terjed. Hogy ki lesz 1905-től kezdve a szinigazgató, a felett a törvényhatósági bizottság határozata értelmében már maga a közgyűlés fog dönteni.

A szinügyi bizottság nem is soká törte a fejét a véleményen. Abban állapotott meg, hogy miután a pályázatok rendben vannak és kellő időben adattak be, abban a sorrendben fogja azokat minden különösebb megjegyzés nélkül betérjeszteni a közgyűléshez, a mint a városhoz beérkeztek. Vagyis sorrend szerint így: Odry Lehel, Szendrey Mihály, Kövesi Albert, Mariházy Miklós.

E megállapodás után a bizottság Zilahy Gyulának a nyári szezonra vonatkozó kérelmét tárgyalta s ezzel az ülés befejeződött.

Részletes tudósításunk a következő:

Urbán Iván főispán elnök az ülés megnyitása után előadta, hogy a szinügyi bizottság a közgyűlés legutóbbi határozata értelmében most már csupán arra szorítkozik, hogy a pályázatokot megvizsgálja abból a szempontból, vajjon törvényes időben érkeztek-e be és fel vannak-e szerelve a pályázati feltételeknek megfelelőleg? A pályázatok sorsa felett a közgyűlés van hivatva dönteni.

A bizottság egyhangulag konstataulta, hogy az összes pályázatok törvényes időben, még a pályázati határidő letelte előtt érkeztek be és mind a négy pályázati kérvény a feltételeknek

megfelel. Azt határozta egyben, hogy a pályázatokat abban a sorrendben terjeszti a törvényhatóság elé, amely sorrendben azok a városhoz érkeztek, tehát így: Odry Lehel, Szendrey Mihály, Kövesi Albert és Mariházy Miklós.

A bizottság semmiféle véleményt nem nyilvánít egyik vagy másik pályázó érdekében sem csupán azt kéri kimondani, hogy a pályázók közül az, aki a színházat megnyerné, a mennyiben nincs szinigazgatói engedélye, azt záros határidőn belül köteles a szinügyi bizottságnak bemutatni.

Ezután Zilahy Gyula kérvényét tárgyalta a bizottság.

Edvi-Ilés László még a tárgyalás előtt kéri, hogy Zilahy Gyula köteleztesse a várcsall kötött szerződésének pontos és lelkiismeretes betartására.

Angel István dr. bizottsági jegyző felolvasta a Zilahy kérvényét. Azt kéri ebben, hogy a szinügyi bizottság adja meg neki az engedélyt arra, hogy társulatával a nyári öt hónapos szezon két hónapjában Makón játszhasson, továbbá, hogy a nyári szezon alatt úgy külföldi, mint belföldi társulatokat szerepeltethessen. Végül még azon kérelmét terjesztette elő, hogy azt az ötven előadást, melyre a nyári évadban a szerződés szerint kötelezve van, egyfolytában, megszakítás nélkül játszhassa le Aradon.

A bizottság rövid vita után megengedte Zilahynak, hogy Makóra mehessen, és megengedte azt is, hogy idegen társulatokat szerződethessen néhány napi vendéglátásra, az u első kérelmét illetőleg azonban utasította a szerződés harmadik pontjának szigorú betartására. A szerződés harmadik pontja azt mondja, hogy a szinigazgató a nyári szezonban három hónap alatt ötven előadást és hetenként legalább három előadást köteles tartani.

A határozatot azzal indokolta a bizottság, hogy a közönség az egész nyári szezon alatt jogosan keres szórakozást és ettől a szórakozástól el-lesik, ha a szinigazgató, hat hét alatt ledarálja azt az ötven előadást, melyre kötelezve van. A bizottság ülésén Urbán Iván főispán elnöklete alatt jelen voltak.

Avarfy Ferenc, Edvi-Ilés László, Institoris Kálmán, Kabdebó János dr., Mandl Vilmos dr., Müller Lajos dr., Müller Károly dr., Reicher Károly dr., Sarlot Domokos, Tedeschi Viktor, Varjassy Lajos és Angel István dr. jegyző.

Az Omke aradi kerülete.

(Aradi kereskedők gyűlése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 5.

Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés aradi kerületének szervező-bizottsága ma délután tartott ülésén alakította meg a kerület elnökségét és választmányát.

A gyűlést Tedeschi Viktor, a szervező bizottság elnöke nyitotta meg. Az eddigi munkálatokról referálva, részvétellel emlékezett meg Kohn Zsigmond elhunytáról.

Majd áttért a taggyűjtés eredményére és lelkes szavakban méltatta Weiss Sándor és Hegyi Albert, az aradi tagok gyűjtése körül, igen szép eredménnyel kifejtett tevékenységét. Indítványára mindkettőjüknek adozott az ülés. Ugyancsak köszönetet fejezett ki a szervező bizottság Auspitz Lajos mezőhegyesi és Turssky Nándor pécskai kereskedőknek.

A taggyűjtés eredménye szerint az O. M. K. E. aradi kerületének van tíz törzstagja, 132 aradi és 122 vidéki rendes tagja, összesen tehát 264 tagja.

Ezután az elnökség és a választmány megalkítására került a sor.

Kimondták, hogy a most megválasztandó vezetőségnek mandátuma addig tart, amíg a központ a vidéki gócpontok szervezetét megállapítja; akkor a kerület összes tagjait meghívják a végleges vezetőség megalakítására.

Az elnökséget Weiss Sándor indítványára

a következőkép alakították meg: Ugyvezető-elnök: *Tedeschi* Viktor. Társelnök: íj. végvári *Neuman* Adolf és *Domány* József keresk. tanácsos. *Alélnők*: *Eles* Armin, *Dobiaschi* József, *Messer* Lipót (Kisjenő), *Pavlovits* Ignác (Pankota). A választmány a következőkép alakult meg: *Aradi tagok*: *Adler* Andor, *Andrenyi* Károly, *Baumann* János, *Bing* Vilmos, *Daimel* Lajos, *I. Deutsch* Mór, *Funkelstein* József, *Gedeon* János, *Glück* Dezső, *Goldschmidt* Sándor, *Hegy* Albert, *Jellinek* József, *Kende* Artur, *Knéffel* Lajos, *Kosztka* Emil, *Kohn* S. N., *Keplich* Zsigmond, *Laczay* Endre, *Lengyel* Tivadar, *Leichter* Lipót, *Löbl* Gyula, *Maresch* Gyula, *Meer* Armin, *Nattland* Bernát, *Nyáry* Vilmos, *Ottenberg* Tivadar, *Pick* Ernő, *Pohl* Odón, *Pollák* Sándor, *Reisinger* Samu, *Ring* Géza, *Singer* Sándor, *Schwarz* Herman, *Szűcs* F. Vilmos, *Singer* Gyula, *Tenner* József, *Wadowszky* Gusztáv, *Wallfisch* Armin, *Weinberger* János, *Weisz* Dávid, *Weisz* Sándor; a kereskedelmi és iparkamara képviselőiben: *Kristyó* János és *Marschall* Lajos dr.

Vidéki tagok: *Glück* Géza dr. (Kisjenő), *Bernstein* Manó (Borossebes), *Auspitz* Lajos (Mezőhegyes), *Geller* Ferenc (Battonya), *Illmann* József (Világos), *Thurszky* Nándor (Pécska), *Weiszberger* Mór (Gurahonc), *Grünberger* Mór (Kevermes), *Róth* Salamon (Mező-Kovácsáza), *Henny* Károly (Ujszentanna), *Engel* Lajos (Medgyesegyháza).

A gőcpont titkárává *Faragó* Rezsőt választották meg. Ezután több oldalról nyilvánult egyöntetűen az óhaj, hogy *Weisz* Sándor, a szervező bizottság egyik legteljesebb tagja szintén foglaljon helyet az elnökségben. Az általános éljénzésre *Tedeschi* elnök igyekezett is őt kapacitálni, ő azonban kijelentette, hogy mint választmányi tag épp oly buzgalmat fog kifejezni a gőcpont tevékenységében, mintha annak elnökségében lenne; de határozottan megakar egyszerű választmányi tagnak maradni. Ezt sajnálattal fogadták, s annál nagyobb lelkesedést keltett az elnöknek azon bejelentése, hogy az O. M. K. E. központi választmányban az aradi kerületet, annak elnökéül, a ki hivatalból tagja a választmány-nak, *Weisz* Sándor fogja képviselni.

Látogatás a börtönben.

(A Finta-fiúk találkozója.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 5.

A nagyvárad királyi ügyészség fogházában, ahol a rablógyilkossággal vádolt két úr fogoly, a *Finta*-fiúk raboskodnak, megrendítő találkozás történt: tegnap délelőtt. A szerencsétlen elvetemedett embereket a kir. ügyész engedelmével meglátogatta testvérük: *Finta* Gergely, kit a fővárosból üldözött haza a szörnyűség híre, hogy az öcscei gyilkosok. *Finta* Gergely szép tehetségű szobrász és számot tesz a fiatalabb művészgenerációban. Ez a szegény ember szárnyszerűen, halálos kétségbeeséssel jár most szülővárosában, mintha a maga árnyéka volna, s remeg az emberek tekintetétől.

Finta Gergely tegnap találkozott bűnbe tévedt testvéreivel s a viszontlátásnak ez a jelenete az edzett börtönőrök is mélyen megindította. *Baranyi* fogházfelügyelő irodájában volt a szomorú találkozás. Előbb Sándort, az egykori vasúti tiszteket vezették föl az örk. Az elegáns, fiatal vivő testét durva rabdaróc fődte. A pár heti szenvedés dallás alakját megroksasztotta, az arca fehér, mint a méz, a lábát vonsozolja maga után. Belépett a szobába s ahogy meglátta a bátyját, ijedten visszarettent, aztán lehajotta a fejét. Az arcán vörösség nyitak ki. A két ember másodpercekig csak nézett egymásra, egyiknek sem volt szava. Aztán megszólalt csöndesen a rab:

— Miért jöttél haza?

Gergely nem felelt, csak mélységes fájdalommal nézett az öcsére, aki látványozott hangon beszélt:

— Nagyon szeretném, ha küldenél egy fran-

cia nyelvtant. Ha vége lesz mindennek, elmegyek az országból. Szerencsétlen az ember... látod így van az... csak arra kérék tanítsd a gyerekeket.

Aztán hirtelen a testvéréről, bűnében való tár áról tudakozdoott:

— István otthon van már?

— It van még az is.

A rab elfordította a fejét. Hosszan hallgatótt aztán a kezét nyujtotta a bátyjának:

— Az isten áldjon meg, te tudom, nem fogsz megvetni engem...

A börtönőr visszakisérte *Finta* Sándort a celájába, aztán a fiatalabb Istvánt vezették elő. A hatalmas, robusztus kőfaragó legényen nem látszik, hogy a rabság megviselte. Csupa duzzadó fiatal erő.

— Hát hogy vagy? — kérdezte lelkendező örömmel a bátyját, akitől a sorozás iránt érdeklődött.

— Mi lesz, ha bevesznek katonának? Te ott, mink itten?

Gergely igyekezett lelkére beszélni a fiúnak, s rábeszélte, hogy rabsága alatt tanuljon idegen nyelveket.

— Nem bánom — mondta vállát vonogattva — tanulhatok, talán hasznát veszem.

A látogatás ideje lejárt s a testvérek elváltak egymástól.

Jókai Mór halála.

A nemzet és az irodalom gyásza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 5.

Lehullott a mi fejünk koronája ma: *Jókai Mór* nincs többé... Jóságos, gyönyörű kék szeme bezárult örökre. Szívbeccengő, elbűvölő hangját nem halljuk soha többé. A hangot, amelyben benne volt a fölséges harangkondulás, a mélységes erdőzugas és a patak játszai csevegése, a melyben csillogva fűrdött a napsugár. A nagy költő egész dallamgazdag lelke.

Csodát kértünk a Gondviseléstől, kivélt a természet törvényei alól, amikor a testi elmúlással vivódott az, akinek minden lehellete nekünk oly drága. Hiszen már ő maga is kivétel volt a természet törvényei alól: oly mesészerű tehetség, oly legendás nagyság, aminővel önmagát látszik fölülmulni az Alkotó ereje. A nagy embereknek többnyire a késő aggkor adományja is megadatik. A Götthe korát élte meg a mi halhatatlanunk is; a Götthe aggkorának derűjével — ezüst fürtein friss rózsakoszorúival...

Egy irodalommal ajándékozta meg a nemzetet. És megajándékozta az irodalmat a közönséggel.

Napok óta rettegetve vártuk a Budapestről érkező híreket, remélve, hogy jóra fordul a nagy költő állapota. A mai nap folyamán érkezett táviratok egy része még azt jelezte, hogy *Jókai* állapotában nincs különösebb változás, még csodát művelhet vele az ég, elhagyhatja betegágyát.

Hiru remény volt mindez! Este fél 10-kor bekövetkezett a vég, a rettenetes vég és ma már az egész országon végig

sir a nagy veszteség feletti fájdalom sirála: *Jókai Mór* nincs többé!...

Jókai utolsó óráiról, váratlanul bekövetkezett haláláról s annak előzményeiről a következő tudósításunk számol be:

Az utolsó reggel.

A nagybeteg költő állapotában ma hajnalig még lényeges változás nem állott be. Orvosai még mindig nem mertek hinni a tegnapi nap kedvező jelenségeinek.

— Nem lehetetlen — mondta *Stricker* orvos — hogy ez a javulás csak látszólagos. *Jókainál* a betegség még mindig fejlődésben van s minden attól függ, hogy mit hoz a délután. Valószínűnek tartom, hogy a mai nap folyamán beáll a krízis.

Jókai hajnali fél négy órakor, körülbelül hét órai nyugodt alvás után, hirtelen felriadt. Nyugtalanul nézett körül a szobában. A feleségét kereste. Mikor nem találta ott, lehunyta szemét, de nem tudott tovább aludni. Hat óra felé kissé elszunyadt. Negyed hétkor bejött *Jókainé*, odament a betegágyhoz és a beteg fölé hajolt. *Jókai* kinyitotta a szemét, mosolygott, aztán megkérte a feleségét, hogy nyissa ki az ablakot, nagyon szeretne friss levegőt szivni. *Jókainé* azonnal teljesítette a kérését, nagyvívgyáza fölültette az ágyában, aztán kinyitotta az ablakot. A beteg az ablak felé fordította a fejét s mélyen föllélezett. Az erős levegő elszédítette, lehanyatlott az ágyba, amire azonnal becsukták az ablakot.

Azután ismét szendergett egy kissé s úgy nyolc óra tájban újból felébredt. A felesége ott állt az ágya mellett s megszólította:

— Édes *Bellácskám*, szépen kérék, keresd csak elő s add ide nekem a könyvszekrényemből a *Lócei fehérasszony* regényemet.

— Minek az neked most, édesem?

— Ejnye, hát nem emlékszel, hogy még Nizzában megígérttem, hogy dramatizálni fogom a *Népszínház* számára?

— Ugyan, de csak nem most?

— Éppen itt az ágyamban kényelmesen elvégezhetném.

— Gyöngye vagy te most erre.

— Ha úgy gondolod, akkor máskorra hagyom.

Nyolc órakor bejött *Stricker* dr., hogy ismét megmérje a hőmérsékletét s most ő vele folytatta a beszélgetést.

— Kedves doktor ur, ma olyan jól érzem magam, hogy már dolgozni kezdhetnék. Nagy koncepciók járnak a fejemben.

Majd azután megkérdezte:

— Mit szól hozzá, nem tenne-e jót nekem, ha egy kis hal, vagy rákpástétomot enném?

— Majd néhány nap múlva, méltóságos uram, — felelte az orvos, a mibe azután bele nyugodott, mint mindenbe, a mit néki a felesége, vagy orvosai mondtak.

Reggelenkint általában frissebb szokott lenni, délelőtt azonban elbágyadt, de ekkor is gyermekies türelemmel feküdt ágyában.

A király és a konziliumok.

Néhány perccel nyolc óra után megszólalt a telefon dr. *Berger* Rezső irodájában. *König* udvari tanácsos, a kabinetiroda főnöke kérdezősködött a király nevében a beteg hogylétéről. Megkérte dr. *Bergert*, hogy a tízórai konzilium után azonnal közöljék ő felségével a bulletin szövegerinti szövegét, lehetőleg németre lefordítva.

A nagybeteg *Stricker* dr. reggel is megvizsgálta és délelőtt fél tíz órakor *Korányi* Fri-

gyes dr. egyetemi tanárral konziliumot tartottak fölötté, a melyről az alábbi jelentést adták ki:

A beteg az éjjelt kissé nyugtalanul töltötte. Alvása nem volt oly üdítő, mint múlt éjjel. Ot óra felé erősebb nyálkaképződés jelentkezett s egyuttal erősebb köhögési inger mellett bővebb köpet állott ba (putum ec-tum). A múlt napokban találttűdőbeszűródés felső részén vizsgálat alkalmával bő szörty zörgések (crepitatio) hallatszarak. Reggel nyolc óraker hőmérsék: 37.1, érverés: 102, légzés: 35. Légzés valamivel szaporább mint tegnap.

A fél tíz órai konzilium, melyet *Korányi* tanár és *Stricker* dr. együtt tartottak, a következőket állapítja meg:

A tüdőbeszűródés az oldódás jeleit mutatja. Beszűródés kisebbedett. E kedvező let mellett az érlökések száma még magas (10.2), a légvételek még mindig szaporábbak (35). Az erőbeli állapot ingadozó.

Stricker dr. szóbeli jelentése alapján a tüdőgyulladás a határozott javulás jeleit mutatja, azonban az influenza még mindig okozhat egyéb komplikációt. A beteg 15 centigrammos adagokban kinint, decoctum szenega főzetet kap rendes orvosságul s a tápláléka ma is tej, leves és tea.

A látogatók.

Személyesen járt tudakozódní a költő állapotáról má is *Berzeviczy* Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki megvárta a konzilium eredményét, a melyet nyomban megtelefonáltak *König* kabinetirodai főnöknek is. Többször tudakozódott *Fesztly* Árpád is, kinek feleségét édes atyja nagy betegsége szintén beteggő tette.

Résztint személyesen, résztint közvetve tudakozódtak: *Beóthy* Zsolt és *Inász* Lajos főrendek, *Szivák* Imre, *Náday* Ferenc, *Vészi* József, *Hegedüs* Sándor, *Hegedüs* Loránt, *Lánczy* Leó, *Vargha* Gyula, *Földvály* Miklós és igen sok mások.

A közönség köréből egész nap telefonon kérdezősködnek *Berger* dr. irodáinak a telefonján. *Korányi* tanár este nyolc óraker újra meglátogatja az agg költőt és ugyanekkor konziliumot tartanak felette.

A király érdeklődése.

Ma délután 2 óra tájban közölték *Jókai*val, hogy a király többször érdeklődött állapota felől és meghagyta, hogy betegsége lefolyásáról azonnal és több ízben tudósítsák.

Jókai halásan bólintott és így szólt környezetének:

— *Az isten áldja meg az én jó királyomat . . . Nem feledkezett meg az ő szegény poétájáról . . .*

A halál bekövetkezése.

Budapest, május 5. (Feladatott este fél 10 óraker.) *Jókai* Mór ma este egyegyed tíz és fél tíz óra között csendesen elhunyt.

Jókai estefelé már nagyon elgyöngült. Kevéssel 8 óra után megjelent nála *Korányi* tanár és *Stricker* dr. háziorvos, a kik konziliumot tartottak. Már akkor a beteg megvizsgálása nagyon nehezen ment, mikor a két orvos a szomszéd szobában a bulletint fogalmazta, *Jókai* hirtelen elájult. *Érverése* alig volt észrevehető.

Az orvosok besiettek hozzá és mesterséges légzést kíséreltek meg a haldoklón, de minden kísérlet hiábavaló volt. Csakhamar beállott az agónia, a mely nem tartott tovább 15 percnél.

A halál egyegyed tíz és fél tíz óra

közt este következett be. Egyik értesülés szerint 9 óra 16, másik szerint 9 óra 25 perckor.

Az orvosok a halál közvetlen okául szív-*elbénulást* konstataáltak.

Jókai utolsó szavait *Korányi* tanárhoz intézte. Mikor a tanár konyakkal kínálta meg és néhány vigasztaló szóval akart enyhíteni fájdalmán, a haldokló felemelte üveges tekintetét és suttogva, már alig hallhatóan ezeket mondta:

— Köszönöm . . . már jól van . . .

Az agónia néhány perccel 9 óra után következett be. Ezekben a kinterhes, retentő pillanatokban *Jókai* felesége a szomszéd szoba ajtaja mellett remegve leste az orvosok szavát. Osszetett kezekkel, rimánkodva kérte *Korányit*, hogy engedje be a haldoklóhoz. A tanár azzal az ígértvételletel, hogy nem fog hangosan szokogni és csendesesen viselkedik odabent, beengedte.

Jékainé összekulcsolt kezekkel, egész testében reszketve állott a haldokló ágya mellett. Könyei némán peregtek le arcán, a visszafojtott fájdalomtól véresre harapta ajkait.

Mikor a halál beállott, *Jókainé* félig eszméletlenül, görcsösen zokogva rogyott *Korányi* karjai közé. A tanár az elalélt nőt kivitte anyjához és nővéréhez a szomszéd szobába, ahol ájultan bukott össze.

Jókai ugyanott fekszik hófehér ágyon kiterítve, amelyben meghalt. Szakállja a tíz napig tartó betegség alatt rendkívül megnőtt.

Már a késő est folyamán sok virágot küldtek a halottas ágyra, az ő kedvenc virágait, melyeket a megboldogult oly nagyon szeretett. Az ágy alig látszik a töméntelen virágtól, melylyel a fehér lepel be van hintve.

A haláleset híre mint a futó tűz terjedt el ma este a fővárosban. Rövid tíz perccel a halál bekövetkezése után már a kávéházakban és vendéglőkben értesültek az esetről és csoportokba verődve tárgyalták a magyar nemzet gyászos eseményét. *Jókai* lakása, az Erzsébet-körút 44. számú ház előtt rövid idő alatt hatalmas tömeg gyűlt össze, mely meghatottan tekintett fel az elhunyt író második emeleti lakására, melynek falain belül fekszik hófehér ágyában az irodalom legnagyobb halottja.

Jókai betegsége.

A múlt év őszén a nagy költő betegkedni kezdett. A nyirkos őszi levegő volt ártalmára, amiért is családja kérésének engedve, elhatározta, hogy a telet Nizzában tölti. November huszadikán utazott el a fővárosból nejének, anyósának és két sógornőjének társaságában Kiséretük egy kamorából és egy szakácsnőből állott.

Nizzában a Promenade des Anglais-en bérelték ki egy villának második emeletét. Tíz szobából állott a lakoztályuk. A család Nizzában is ugyanazt az életet folytatta, mint *Budapest*en. Otthon főztek és a hölgyek az idő legnagyobb részét az agg költő mellett töltötték. Szobájának ablaka délnek, a tenger felé nyílt és naphosszat ott üldögélt az ablak mellett, gyönyörködve a tenger hajlain tovasikló bárkák és gőzhajók feztől színjátékában. Kirándulásokat nem igen tett, csak nagy ritkán kocsizott ki a déll órákban.

Ot hónapig időzött a Riviera enyhe vidékén és ezt az időt mondotta élete legboldogabb szakának. Irodalmi munkásságot ez idő alatt nem igen fejtett ki. Pihenő: 30-40 percenként kocsizott ki a déll órákban.

— Még soha sem pihentem életemben, — mondotta ismételten nejének és anyósának, — de most pihenni akarok.

Es a mint ott ült ablakánál a verőfényes déll nap sugaraiban fürdőve, körülvéve nejétől és ennek családjától, végnélkül boldognak érezte magát. Ez a boldogság adta kezébe néha-néha a tollat, a mikor nejéhez írt egy-egy szép költeményt, vagy pedig egy-egy a nizzai életet festő rövid leírásban adott kifejezést érzéseinek.

A farsang utolsó napján ott volt a híres nizzai karneval-ünnepélyen is. Nagy batárban foglalt helyet az egész család és a nagy költő szívvel-lélekkel vett részt a konfetti- és virágcsatában. Kocsijok csakhamar a vidám csatázók céltáblája lett és a színes papírszeledek, szerpentinek, virágok rövidesen egészen elborították a bennülőket. És *Jókai* oly édesen mulatott ezen a mulatságon.

A mikor aztán beköszöntött a tavasz, *Jókai* visszavágyott hazájába. Testtlen, lélekben megerősödve, fölfrissülve kelt utra április tizenhetedikén *Budapest* felé. *Milanóban* és *Velenében* tartottak egy-egy napi pihenőt és április huszadikán érkeztek *Fiuméba*. Ott érte őket az a kellemetlen hír, hogy a vasutasok sztrájkja miatt szünetel a forgalom. Négy napig volt kénytelen *Jókai* *Fiuméban* vesztegetni és ez az idő végzetes hatással volt reá. Szállodában laktak és hiányzott a megszokott kényelme is, úgy, hogy mikor végre a múlt hétfőn, április huszonötödikén az első gyorsvonattal, mely a sztrájk után indult, *Budapestre* érkezett, már gyengéikedett.

Hazaérkezése után *Jókai* kénytelen volt azonnal ágyba feküdni. Nagyon gyöngének érezte magát, bár ő maga is csak azt hitte, hogy az ut fáraoalmai törték meg. De aggodó neje mégis rögtön elküldött *Korányi* Frigyes egyetemi tanárért, aki azonban szintén nem tapasztalt semmi gyanus jelenséget.

— Oly kitűnő színben vagy kedves barátom — mondá *Korányi* — hogy szinte ellentét képez piros-pozsgás arcod és ez a fehér párna.

Es csakugyan a nagy költő kitűnő színben volt. Arcát megbarnította a déll nap, szemel élénken ragyogtak, csak fáradtnak érezte magát. Harmadnapra aztán ez a fáradság is tűnni kezdett, sőt csütörtökön déllben annyira jól érezte magát, hogy el akarta hagyni az ágyat. De *Korányi* professzor és dr. *Stricker* Mór, *Jókai*ék háziorvosa, nem engedték meg a fölkelést. Ők már látták, hogy ez a javulás csak látszólagos.

Az orvosok véleménye helyesnek bizonyult. A nagy költő állapota pénteken már ismét rosszabbra fordult. Ereje hanyatlani kezdett, arcszíne lassan-lassan elhalványodott. Es azóta folytonosan csökkent az ereje egész ma estig, a mikor esendesen elhunyt.

Az utolsó napok.

Az alábbiakban elmondjuk, hogyan élt *Jókai* az utolsó napokban, hogyan keletkezett legujabb baja, amely a sir szélére vitte.

Mikor *Fiuméből* a vasuti sztrájk végeztével elindultak, még nem vette észre senki *Jókain*, hogy egészségét veszedelem fenyegeti. Április 25 én déllelőt tíz óraker érkezett a család *Budapestre*. *Jókai* déllben még igen jó étvágygal megebedelt és annyira jókedve volt, hogy ő akart az első lenni, aki nejének kis ücsceit látja. El is ment a tizennégy éves *Lajosért* s a kilenc esztendőes *Dezsdért* dr. *László* Mihály nevelő-intézetébe, hogy hazahozza őket az Erzsébet-körút 44. szám alatt levő lakására. *László* Mihályval még vidáman beszélgetett, politikai

s egyéb ügyekről, majd kocsira ült s haza hatott.

A hazaérkezés napján négy délután órákor egyszerre elszédült Jókai, nagyon rosszul lett. Megrémutt családja nyomban elküldött dr. Stricker Mór egyetemi magántanárárt, aki a házi-orvos; majd a közelben lakó dr. Korányi Frigyes professzorért is. Az orvosok hamar magához térítették Jókait. Konstatálták, hogy influenza lepte meg. Egy napig aztán elég jól volt, de már másnap, vasárnap ismét rosszul lett. Délelőtt még zongora- és hegedűjátékkal szórakoztatták a sógornói s Jókai elbeszélgetett a házi-orvossal. Elmondta neki, hogy Fiumében az ötnapi vesztéglés után elvesztette türelmét, s a Déli vasuton sietett haza. Az állomásfőnök szerzett neki egy külön szakaszt, amelyben elég kényelmesen jött haza. De már köhögni kezdett.

— Talán az lesz a végzetem, hogy úgy siettem haza, — mondta az orvosnak. — Haza — meghalni!

— Dehogyan is! — volt a válasz, s Jókai meg is nyugodott: maga mondta, hogy csak tréfából beszélt olyan szomorú dolgokat.

De úgy látszik, jól sejtett. Vasárnap délután, mint említettük, újból rosszra fordult az állapota. A házi-orvos gyöngye lázas rohamot (attakot) konstatált, gyöngye influenza maradványát, amely a hirtelen való levegő-változtatásnak is lehetett a következménye.

Estére a rossz tünetek csillapodtak, a beteg lázmentes lett, a szíverés elég jó volt, úgy hogy Jókai már föl is akart kelni, amiben persze megakadályozták. Hétfőn délelőtt újra megerősödött a láz, a gyanús tünetek szemmel láthatóak lettek. A házi-orvos bronchitist gyanított és nyomban elküldött Korányi professzorért. Az orvostanár megerősítette a diagnózist s azt mondta, hogy tényleg gyöngye bronchitis-e van Jókainak. Addig nem ágyban, hanem chaise longue-on pihent a beteg, de nyomban elrendelték, hogy ágyban feküdjék. Gondos ápolással vették körül hozzátartozói s a beteg csöndesen pihent, az éjszakája elég nyugodt volt.

Korányi délben egy órákor látogatta meg, a házi-orvossal konzultált s arra a megállapodásra jutottak, hogy az állapota egyelőre változatlan. A hőmérséklet 37,8 és 38,2 fok között váltakozott, ami elég kedvező. Délután öt órákor a házi-orvos még mindig 38,2 fokos hőmérsékletet konstatált.

Félhat órákor eltávozott dr. Stricker. Már a kapualjában volt, amikor utána siettek s lelökendezve hívták vissza.

— Hamar, hamar, a méltóságos ur elájult, — kiáltotta az inas.

Jókait ájulásszerű rohamok lepték meg hirtelen. Az orvos nagyfokú szívgyöngeséget állapított meg. Mesterséges lélegzéssel gyorsan magához térítette a beteget. Jókai ekkor fűrésztekintéssel erősen a doktor szemé nézett s halkán kérdezte:

— Kedves doktor ur, megérem még a reggelt?

Dr. Stricker, aki észrevette, hogy a beteg kissé remeg, megnyugtatóan válaszolt:

— Hogyne érné meg, méltóságos uram! Semmi komoly baj, lássa, már el is megyek...

A haláltusa.

Jókai Mór elhunytának körülményeiről éjtél után a következő újabb telefonjelentést kaptuk:

Már a délutáni órákban beállott az erőhanyatlás, amely egyre nagyobb mérvben volt a betegén észlelhető. Az érverés és a hőmérséklet folyton emelkedett:

Este hét órákor az orvosok a következő jelentést adják ki:

Hőmérséklet 37,4, érverés 107, a pulzus kissé puha és változó légzés 39.

Korányi, s. k.
Stricker, s. k.

Kévéssel 8 óra után Korányi tanár újból megjelent, de már akkor a beteg megvizsgálása nehézségekbe ütközött. A hirtelen beállott és nagyon kedvezőtlennek konstatált változás oka tulajdonképpen egy rohamosan fejlődött mellhártya-izvádmány, éppen a jobboldalon, ahol a tüdőgyulladás lefolyt. Ezt a második komplikációt a szív már nem bírta ki, a mely észrevehetően gyöngült és aggasztó tüneteket mutatott.

Stricker dr. facies hippokratit észlelt, s az orvosok rögtön mesterséges légzést, erős bedörzsölést, bőrkefélest alkalmaztak, de hasztalan volt minden.

A beteg még néhány szót szolt, de már alig hallhatóan.

— Köszönöm, — ezt mondotta folyton az orvosoknak.

Pár perccel 9 óra előtt Jókainé megjelent a haldokló mellett és megkérdezte tőle, hogy nem óhajtja-e, hogy kinyissa az ablakot, hiszen a friss levegőt úgy szereti:

— Nem szeretek én semmit, csak téged.

Ez volt az utolsó beszélgetés, a mit feleségével folytatott. Azután még csak Korányi tanárhoz intézett egy-két szót.

A nagybeteg este 9 óra 20 perckor az orvosok minden élesztési kísérlete dacára szív-szélhűdés következtében elhunyt.

A temetés előkészületei.

A halálesetről nyomban értesítették a kabinetiroda főnökét, König udvari tanácsost és a kormányt.

A kormány Jókait a nemzet halottjának tekinti és még az est folyamán megbizta Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a temetésrendezésre az előkészületeket tegye meg. E célból holnap Berzeviczy elnökleve alatt a kultusz-miniszteriumban az irodalmi társaságok és az előkelő írók bevonásával tanácskozás lesz.

Annyi már most bizonyos, hogy a temetés az Akadémiából fog végbemenni.

Egyéb intézkedés a temetésre vonatkozólag azért nem történt, mert holnap a minisztertanács fog ebben a kérdésben határozni. Annyi kétségtelen, hogy az ország költségén temetik el a halottat. És, mint említettük, az akadémia előcsarnokából, mert a muzeum előcsarnoka most a kiállítás céljaira van lefoglalva. Mindenesetre imponzansabb volna a temetés, ha innen mehetne végbe.

Családi viszály a halottas ágyánál.

Rendkívül elszomorítólag hat minden intelligens emberre az a családi viszály, mely a nagy író halottas ágya körül folyik. Az elhunyt legközelebbi hozzátartozói még most is folytatják azt az ellenségeskedést, melylyel Jókai legutóbbi éveit is annyiszor megkeserítették.

Jókai rokonai, Hegedűsék, továbbá Fesety Árpád és neje az elmérgesült családi viszály miatt abba a helyzetbe kerültek, hogy nem is lehettek jelen Jókai végső tusájánál és nem mehettek be abba a lakásba, melyben a hozzájuk oly közel álló ember fekszik ravatalon. Jókai felesége, Nagy Bella még az utolsó per-

cekben is mindig a haldokló körül volt, míg Hegedűsék és Fesztyék a szomszédos Berger-féle ügyvédi irodában lesték a beteg felől érkező híreket.

Fesztyné, Jókai nevelt lánya a kiállott izgalmak folytán már tegnap olyan beteg lett, hogy még ma is ágyban fekszik.

Ez a keserű családi viszály tudvalevőleg Jókai második házassága óta keletkezett. Az előkelő rokonok nagyon zokon vették, hogy Jókai egy addig ismeretlen s nem tulságosan előkelő származású színésznővel töltötte be Laborfalvy Róza helyét.

A rokonok és második feleség egyáltalán nem érintkeztek egymással, ami végtelenül elkeserítette az agg költő szívet. Sajnos, hogy a viszály még a halál fontos percében is ott ólalkodott a nagyszívű haldokló mellett.

Életrajzi adatok.

Jókai Mór 1825. február 19-én Komáromban született; tanulmányait Pozsonyban, Pápán (Petőfivel) és Kecskeméten végezte; 1846-ban ügyvédi diplomát nyert, de hajlamait követve, írói pályára lépett s azon meg is maradt. 1843-ban telepedett meg Budapesten. Első nagyobb műve „A zsidó fiú” című dráma 1844-ben az akadémiától dícséretet nyert. 1846-ban írta első regényét „Hétköznapok” cím alatt. A következő évben átvette az „Életképek” szépirodalmi hetilap szerkesztését, ugyanaz időben jelent meg novelláinak első gyűjteménye két kötetben „Vadon virágok” címen.

1848-ban nőül vette Laborfalvy Rózát. Az 1848-i mozgalmakban mint az ifjuság egyik vezére szerepelt; a márciusi napok eseményeinek egyik hőse volt. 1849-ben az országgyűlésre Debrecenbe menekült s ott megalapította az „Esti Lapok”-at. A világsi fogolyverlet után bujdosott és szerencsésen kikerülte a bebörtönözést. A szabadságharc után Pestre ment s lázas irodalmi tevékenységet fejtett ki. Első műve volt a „Forradalmi csataképek”. Azóta szakadatlanul működött az irodalom minden terén. 1851–1868-ig a „Vasárnapi Ujság” főszerkesztője volt. 1858-ban alapította meg az „Ustökös” élelrapot, melyet 1881-ig szerkesztet; 1862-ben a „Magyar Sajtó” élére állt, 1864-ben a „Hon”-t alapította s szerkesztette rövid megszakítással (midőn 1864-ben a sajtóper folytán Zichy Nándor gróffal együtt az Ujéületben foghazzal sujtotta az abszolút hatalom) 1882-ig; közben 1868–1878-ban szerkesztette az „Igazmondó” nélapot és 1876–1878-ig az új életre ébredt „Életképek”-et.

Mindjárt az 1861-i országgyűlésen képviselővé választotta a siklósi (baranyamegyei) kerület és ezt képviselte az 1865–68-i országgyűlésen is. Az elsőn a határozati párt, a másodikon a bal középi híve és vezértollja volt. A bal középi híve maradt az 1869–72-i országgyűlésen, melyen Pest terézvárosi kerületét, az 1872–75-in, melyen baranyamegyei dárdai kerületét képviselte. A fuzió ez országgyűlési időszak végén az ország két nagy része közt bekövetkezvén, Jókai híven követte vezérjét és barátját, Tisza Kálmánt, az új pártba. 1875–78-ig a budapest-ízsefvárosi, 1878–81-ig az érsebetvárosi (erdélyi), 1881–84-ig az illyefalvi kerületet képviselte. 1884–92-ig Kassa város képviselője volt. Akkor Krassó-Szörénymegye oravicai kerületében választott meg. A politikában utoljára akkor szerepelt, a mikor a Vig-színház létesítésére kért 200,000 forint kérdését tárgyalta a törvényhozás a Wekerle-kormány alatt. Az 1896-i általános választások alkalmával kisebbségben maradt Karcagon Madarász Imrével szembe; ezután nem is vállalt mandátumot, hanem 1898-ban a főrendiház tagjává neveztetett ki. Tagja volt a fővárosi törvényhatósági bizottságnak, igazgatósági tagja az Atheneum-nyomda, az Assicurationi Generali, az „Adria” részvénytársaságnak, a Róvai testvérek irodalmi részv. társaság elnöke, az Első általános magyar takarékpénztárnak alelnöke stb.

O felesége 1878-ban a Szent István-rend kiskeresztjével tüntette ki. Az akadémia 1858-ban levelező tagjává, a Kisfaludy-társaság 1860-ban rendes tagjává választotta s így ennek egyik legrégibb tagja volt. 1861-ben az akadémia rendes, 1882-ben tiszteletbeli tagja lett. A Pe-

tőfi társaság 1887-ben az ő elnöksége alatt alakult meg. T. elnöke az „Olthon“-nak is. 1885-ben Rudolf trónörökös felkérte az „Oszták magyar monarchia írásban és képből“ cs. válalalat magyar szerkesztőjévé.

A magyar közélet nagy ovációkkal ülte meg Jókai 50. és 60. születésnapját, de különösen nagy arányokban, az egész nemzet részvételével ülték meg ötvenéves írói jubileumát 1894. január 6-án. Az ünnepély védnöke József főherceg volt. A király elismeréséül és jókívánatait miniszteri ellenjegyzéssel ellátott kéziratban fejezte ki, 1896-ban pedig a művészet és tudomány díszjelvélyével tüntette ki. Néhai Erzsébet királyasszony, Stefánia özvegy trónörökös, József főherceg és Ferdinánd bolgár fejedelem meleghangú üdvözlő leveleket intéztek hozzá. A budapesti tudomány-egyetem tb. bölcsészettudora lett. A budapesti ügyvédi kamara dísztagjává választotta. A szerb király a Szávarend középkeresztjével tüntette ki. A városok, élükön Budapest székesfővárossal, díszpolgárrá választották. Hasonlóképpen Arad város is. Az ünnep maradandó emlékeül műveiből százkötetes díszkiadást rendeztek. Szindarabjai a fővárosi s vidéki színpadokon kerültek előadásra.

Mint szenvedélyes szőlősgazda s kertész, e szakban is fejtett ki irodalmi tevékenységet; tagja volt az országos phylloxera-bizottságnak. A magyar békeegyesület elnöke. 1899-ben nőül vette Nagy (Grosz) Bellát, a Vigszínház művésznőjét. Mint a főrendiház tagja helyett foglalt az Erzsébet királyné emlékszóbor-bizottságban is.

Jókai és Petőfi.

Jókai Mór már Kecskeméten, kora ifjúságában előttünk áll későbbben megizmosodó hajlamaival és tehetségeivel. Ír novellákat és verseket, farag szobrokat és virágokat, rajzol ismerős fejeket és ismeretlen tájakat, szaval az iskolában, szónokol ünnepeken, szerkeszti a jogászok lapját, és egészen biztosan pályáz *Zsidó fia* című drámájával 1843-ban az akadémiai drámapályázatra.

1846-ban még maga sem tudta, hogy mi lesz, mikor az ügyvédi vizsgálatokat elvégezte. Az apja kedvéért szeretett volna fiskális maradni, muzsájáért költő akart lenni, első kritikusaiért képirodalmi művésznak óhajtott fölcsapni. Végre szerkesztő lett. Eleinte *Frankenburg Sándor Életképek* című szépirodalmi lapjánál, azután *Helmezy Mihály* Jelenkoránál kezdte a hirlapírást.

Első regénye *Hétköznapiak* címmel 1846-ban jelent meg, s innen kezdődik Jókai Mór, a legnagyobb magyar elbeszélő pályafutása. Jókai Mór népszerűsége nőttön-nőtt. Midőn Petőfi-vel az *Életképek* szerkesztését átvette, tevékenysége és termékenysége új tért hódított. Ekkor szövetkezett tíz magyar író a szépirodalom érdekében a kiadók kapzsisága ellen. Az irodalmi társaság csakhamar politikai törekvésekkel folytatta pályafutását. A koronaherceg utcai Pilvax-kávéház volt a híres decemvirátus tanyája.

Török Zsigmond az ő Apró fényképei ben igen érdekesen írja le Jókai Mór pesti találkozásait Petőfi Sándorral. Az alig ismert, de föltette jellemzetes leírás szerint 1845. novembernek egyik borus délutánján néhány fiatal író ült együtt a Pilvax-kávéházban, az ugynevezett közvélemény-asztalnál. Ennek az asztalnak a negyvenes évek közepén már országos híre volt. Itt találkoztak a legjelesebb magyar írók és művészek, itt kereste a magyar irodalmat a vidékről felzarándokolt író. Itt volt Petőfitől Saku Károlyig az egész irodalom, s ennél az asztalnál fogamzottak meg a leghatalmasabb forradalmi eszmék. A Pilvax-kávéház közvélemény-asztalánál beszéltek meg a 12 pontot, melyet a városházán ütöttek nyélbe; a sajtószabadság eszméjét ennél a híres asztalnál keresztelték meg; szóval, az ország sorsát intézték akkor a híres asztaltársaság tagjai.

Petőfi Sándor bársónnyal télt, kerek

Lendvay-közpönyegben érkezett a társaságba és helyet foglalt. Nemsokára egy szelid képű, szőke fiatal ember érkezett s egyenesen Petőfi után tudakozódott.

Petőfi felugrott, össze-vissza ölelte és csókolt s kedvelt szójárása szerint így kiáltott fel:

— Szervusz szép öcsém!

A társaság figyelme a jövevény felé fordult. Petőfi pedig folytatta:

— Csak hogy már valahára fölvetédtél ebbe a sváb fészekbe! No, fiúk, ide nézzetek! Ez a kisasszonyos gyerek, a kiról már olyan sokszor beszéltem, nem más, mint Jókai Mór.

A társaság tagjai felugráltak és kezét fogtak vele, Petőfi pedig tovább vitte a szót:

— Hallom gyerek, hogy te is irka-firkára adtad a fejedet. Hát megbolondultál szép öcsém! Hanem azért üdvözöljétek fiúk, üdvözöljétek Jókai-ban Magyarország jövődöbéli legnagyobb piktorát! Mert vigyázz ám szép öcsém, hogy te is úgy ne jársz az irodalommal, mint én a színészettel! Most pedig gyere velem, majd elviszlek és bemutatlak *Vahot* Imrének, a principálisomnak, szegény feje nagy csacsi az igaz, de jó kosztot tart és tizenkét pengőt fizet nekünk havonként.

Ekkor ment Jókai Pestre jurátusnak s ekkor találkozott először az irodalommal a fővárosban.

1848-ban március 15-én Jókai Mór már az ifjú Magyarország egyik vezére volt Petőfi-vel egyetemben.

Március 15-ike és Jókai.

1848. március 15-én Jókai a fővárosi fiatalokhoz a következő proklamációt intézte:

„Testvéreim! A pillanat, melyet élünk, komolyabb teendőkre szólít fel bennünket. Európa minden népe halad és boldogul, haladunk, boldogulunk kell nekünk is. Legyen béke, szabadság és egyetértés! Követeljük jogainkat, melyeket eddig tőlünk elvontak s kívánjuk, hogy legyenek azok közösek mindenkivel. Kívánjuk a sajtó szabadságát a cenzura rögtöni eltörlését, — felelős miniszteriumot Budapesten, — évenként országgyűlést Pesten. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben. Kívánjuk, hogy a nemzeti őrség rögtön felállítsák, védje hazáját minden férfi, közös teherviselést; az urbéri viszonyok megszüntetését, esküdtzséket képviselőlet alapján, nemzeti bankot. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk, a politikai államfogyokat bocsássák szabadon. Legyen unió Erdély és Magyarország között. Ezen jogokat követelni tartozik a nemzet s bizni önerejében s az igazi ügy Istenében. Egyenlőség! Szabadság! Testvériség!“

A márciusi ifjúság Jókai proklamációját minden pontját mennydörgő helyesléssel fogadta s kinyilatkoztatta, hogy azt saját manifestumának fogadja el. Ekkor Petőfi Sándor lépett fel s elszavalta a „Talpra magyar!“ című ódáját. Az első forradalmi költemény utószóit dörögve esküdte utána a nép s innen ment szövetkezni az egyetemi fiatalokkal.

Délután a Muzem előtt egybesereglett nép elhatározta, hogy a városházára megy s itt a városi tanácsot és polgárságot egyesülésre s a proklamáció aláírására hívja fel. A tanács-terem megnyitott a nép akarata előtt.

A város tanácsjegyzője kijelentette, hogy a március 15-iki proklamációt a város elfogadja és aláírja. *Holovics* tanácsos gondolkodó időt kért, de *Rottenbiller* polgármester ezt teljesen fölöslegesnek tartotta. *Nyáry Pál*, Pest-megye híres alispánja dicsőítette a proklamáció egyes tételét. *Klauzál Gábor* szintén gyújtó beszéddel méltatta.

Ekkor a diadalmas márciusi ifjúság átment

Budára, hogy a sajtóvétség miatt bebörtönözött *Sztancsics Mihályt* kiszabadítsa.

— Nincsenek cenzurális törvények Magyarországon, nem is voltak soha! — kiáltotta a nép.

A szabadság nagy napjának első megszabeditóját, a fogoly *Sztancsicsot* a nép nagy diadalmai zajjal hozta ki a börtönéből s kocsiját maga az ifjúság húzta a Nemzeti Színházig, mely mindenki számára ingyen megnyitott. A páholybirtokosok is átengedték páholyaikat a népnek, de a márciusi hősök egyetlen egy páholyt sem foglaltak el, melyben már hölgyek ültek.

Másnap megteremtették a nemzetőrséget. A nép fegyvereket követelt. A katonai hatóság kijelenti, hogy csak ötszáz puskát adhat, mert a többi Komáromba vitték. A huszonötezernyi nép pedig hangosan követelte a fegyvereket, különben feltöri az arzenált.

Ekkor a fegyverek kiosztása ügyében választmányi gyűlés ült össze, mely rövid tanácskozás után abban állapodott meg, hogy a városház termében *Rottenbiller* polgármester, a nép előtt pedig Jókai Mór által kinyilatkoztatja ezt:

— Vonuljon vissza a nép városaegyeidebe s válasszon ki maga közül száz-száz embert, a kik óránként váltakozva, mint nemzetőrök az éjjel kivilágított város nyugalma fölött őrködjenek. A többi fegyver kiadását a következő napokon fogják újból követelni.

Este a két várost kivilágították, az utcákat lelkesült néplömegek lepték el, mindenki a szabadságot éltette. Az erkélyen és az ablakokból nemzeti zászlók lobogtak. Mindenki nemzeti kokárdát viselt március 15-ike emlékeül.

A mit más nép vérell küzdött ki, azt a márciusi magyarság az ország szívében győzelemre segítette lelkesedésével és teremő hon-szerelmével. De a lelkesedés szent óráiban sem feledkezett meg azon kötelességekről, melyekkel az általános személy- és vagyonbiztonságnak tartozott. A nemzetőrség fényesen teljesítette első kötelességeit, mert rend és nyugalom uralkodott a testvérvárosokban.

Jókai és az udvar.

Boldogult *Erzsébet* királynő akkor szerette meg Jókai regényeit, mikor *Falk Miksa* oktatása mellett már megtanulta Magyarország történetét, valahányszor Jókai megjelent a királyné előtt, mindig érezhette a koronás asszony rokonszenvét, melyet a regények élvezetért adott cserébe. Jókai minden új művét, a Felső-gecs királyné egyenes óhajára azonnal felküldte a királyi udvarba, ahol *Erzsébet királyasszony* az első volt, aki azt elolvassa.

Bizonyára van része Jókai irodalmi hatásának abban, hogy Magyarországnak olyan fenkölt szellemű s a nemzet iránt tisztelettel jöndulatáért a rajongásig szeretett fejedelemlője volt, mint a mi dicsőséges *Erzsébet királyasszonyunk*.

Rudolf trónörökös, aki már régebben ismerte Jókait, személyesen akkor találkozott vele, mikor nagy vállalatáról terveket szőtt. A fenkölt lelkű királyi herceg Magyarország megírását Jókaira és munkatársaira bízta.

Királyfi és költő barátsága kezdődik a nagyszabású irodalmi vállalattal. A barátság dicsősége rávetette fényét az egész magyar irodalomra, mely mindenkor büszkén fog erre a szövetségre rámutatni. Jókainak köszönhető, hogy az „*Oszták magyar monarchia írásban és képből*“ nem a centralisztikus bécsi tervezet szerint valósult meg, hanem hogy Magyarország megtartotta önállóságát a vállalatban.

1883 közepétől 1889 végéig a trónörökös

számtalanszor elhalmozta Jókait kegyeivel, míg a mayerlingi katasztrófa örökre végét szakította a királyfi és költő barátságának.

Hogy milyen befolyása volt Jókainak Rudolph trónörökös irodalmi terveire, azt a következő néhány szóval bizonyítjuk:

— Das Programm wurde ganz im Sinne Jókai's geändert — írta Rudolph trónörökös 1894. március 8-án — midőn az Osztrák-Magyar monarchia leírása című nagy munka sikere már biztosítva volt.

Jókai Mórnak arra a kérelmére, hogy az özvegy trónörökös az „Osztrák-Magyar monarchia írásban és képen” című munka magyar részét is gazdagítsa néhány képpel, a feleséges asszony, sajátkezűleg írt levélben válaszolt.

Arad — Jókainak.

A Jókai Mór ötven éves írói jubileumán lefolyt országos ünnepségen Aradváros is képviseltette magát. Az országos ünnepélyen *Institúris Kálmán* főjegyző, *Barabás Béla* dr. országos képviselő és ifj. *Kristyó János* képviselték a várost és az ünnepeltnek átadták a város üdvözlő levelét. Ez egy selyembársony dobozban volt elhelyezve és a következő szöveggel bírt:

Nagyságos országgyűlési képviselő Ur!

Mélyen tisztelt Hazafi!

A magyar nemzetet ezredéves fenállása óta számtalan csapás érte, melyek végpusztulással fenyegették.

A tatárdulás, a török hódoltság, a vallás-és nemzeti jogokért vívott beharcok, a József császár által, majd későbbben a dicső szabadságharcunk után célbavett egységesítési törekvések megtörték a nemzet alkotmányos érületén. Hogy annyi balszerencse közt és sok vi szály után a magyar nemzet ma is fenáll és Európa népel sorában számottevő helyet foglal el, azt nem csupán vitézségének, szabadság és hazaszeretetének, hanem a művelődés és haladás terén feltűnt szellemi erő működésének is köszönheti.

Egy ilyen kiváló szellemi erőnek hódolunk ma, midőn *Jókai Mór* az író és költő munkásságának félszázados évfordulóján felkeres sük, hogy szívünk mélyéből fakadó lelkesedéssel s keblünk legmelegebb rokonszenvével üdvözljük.

Ó volt az, ki az egyeduralom alatt, a germanizációnak minden téren teljes erővel megindított törekvését, a szigorú cenzura dacára megbénítá azáltal, hogy a nevé hallhatatlanná tevő műveivel a hazafiak csüggedt lelkébe reményt csepegtetett, a nemzet újja születésére vállalkozott erőket kitartásra és tevékenységre buzdította, az ifju nemzedéknek szívébe pedig beoltotta a lángoló hazaszeretetet, a nemes erkölcsöket, a polgári erények megszerzésére való törekvését.

Akaratlanul nevelőjévé lett nemzetének avval az ékes és minden ízében zamatos irálylyal, mely irodalmi műveit jellemzi, a mely miatt e műveket a magyar nemzet minden fia oly mohón és örömmel olvasta és olvassa folytonosan.

Műveinek elevensége, azok soraiban lüktető élet, midőn előnkbe tárja hazánknak csaknem minden vidékét akként, hogy látjuk azokban mindazon alakokat, kiknek oly szívesen hallgatjuk a költő ihlettségével a szájukba adott szavakat: ugyanakkor megtanuljuk az élő alakok tetteiből a küzdelmet, a szenvedést, a legmagasztosabb elvekért s ami leginkább lelkünk hűz van forrva, — a hazáért.

A mi *Jókai Mór*t e hazai földön annyira tisztelté és becsülté tette, az irályának ama sajátja, hogy irodalmi művét élvezettel és gyönyörrel olvassa úgy a paloták, mint a kunyhók lakója és egyenlő tápot merít abból a nemzet minden fia, mert műveiben az események és szereplők az író sokoldalú fényes tehetségeivel úgy vannak megelevenítve, hogy azt mindenki megérti és felfogja. A ragyogó tollú író és a magasban szárnyaló költő nem csak nálunk magyaroknál tette népszerűvé és halhatatlanná nevét, de dicsőséget szerzett az idegen nyelvekre átültetett műveivel a magyar névnek külföldön is, hol *Jókai Mór*t ma már

a szellemi harcok legelőkelőbbjei közé sorolják.

Ötven év egy egész emberöltő, de mennyivel több ez az irónál, ki e félszázad alatt lankadatlan erővel művelte irodalmunkat, megannyi babérlevelet fűzve a halántékát körül övező hervadhatatlan koszoruba.

Mi Arad sz. kir. város közönsége mély tisztelettel hajlunk meg *Jókai Mór* előtt s midőn hálát rebegünk a világ alkotójának azon kegyért, hogy őt a magunkénak vallhatjuk és hogy a félszázadon keresztül szerzett érdemeiért hálánkat és hódolatunkat tolmácsolhatjuk: egyúttal kérjük a mindenhatót, hogy őt áldásaival árássa el s engedje, hogy még igen sokáig örvendhessen nemzetétiszteletének, ostan szerzetének s a művelt világ nagybecsülésének.

Arad sz. kir. város törv. bizottságának 1893. év december 14-én tartott közgyűléseből.

Institúris Kálmán,
főjegyző.

Salacz Gyula,
kir. tan. polgármester.

Az aradi Jókai-ünnep.

Mikor az elhunyt költő ezélt tiz évvel ötven éves írói jubileumát ülte, az országos lelkesedésből, melylyel Jókait a magyar nemzet körülvette, Aradváros is szépen kivette a maga részét. Most, hogy *Jókai* elköltözött az élők sorából, néhány sort szentelünk annak az ünneplésnek, melylyel Aradváros lerotta a maga háláját *Jókai*val szemben, aki műveiben annyi kincset ajándékozott a nemzetnek.

Kettős volt az ünnep, mely 1894. január hó 24-én folyt le Aradon. Az egyik ünnepet a városháza nagytermében tartotta a polgárság, a másikat a színház rendezte műkedvelői előadás keretében.

Trikolor lengett a városháza ormán és öröm zsongott a szivekben, mikor Arad közönsége a legnagyobb magyar író ünneplte. A teremben a tavasz bája, balzsama érzett, elhozták ezt szivekben a szépeit, magasztosért lelkesülni tudó leányok, kik mindvégig feszült figyelemmel kísérték az ünneplés lefolyását.

Az első padsorokban ott ültek *Fábián* László főispán, *Szathmáry Gyula* alispán, *Salacz Gyula* polgármester, *Dálnoki Nagy Lajos* megyei, *Institúris Kálmán* városi főjegyzők, *Boros Vida*, *Abrai Lajos*, *Himpfner Béla* és *Szöllössy Károly* a középiskola igazgatói és még igen sokan. Részben küldöttségileg, részben testületileg jelent meg a kereskedő ifjak közművelődési köre, az első aradi betegsegélyező egyesület, a kereskedelmi akadémiá ifjúsága és a felsőbb leányiskola. Az emelvény zöld asztala mellett *Varjassy Árpád* kir. tanfelügyelő, mint a Kölcsey-egyesület elnöke, *Szakács Andor* színművész és *Jánossy Béla* tanár foglaltak helyet.

Általános figyelem közt emelkedett szőlásra *Varjassy Árpád* s meleg szavakkal nyitotta meg az ünneplést. Ezután a tanítóképző ifjúságának énekkora adta elő a „Szózat”-ot, melyet *Kertay Ede* dirigált. A program harmadik száma igen érdekes volt. *Szakács Andor*, a szintársulat tagja szavalt el *Dacsy Géza* tanárnak gyönyörű alkalmi ódáját.

Az ünneplés legkiemelkedőbb pontját azonban az a gyönyörű emlékbeszéd képezte, melyet *Jánossy Béla* dr., a m. tud. akadémiá tagja mondott el *Jókai*ról. A hosszú, értékes beszédet a közönség többször szakította félbe zajos tetszésnyilvánításokkal. A beszéd végeztével felhangzott a Himnusz s ezután *Varjassy Árpád* néhány szóval berekesztette az ünneplést.

Ugyanakkor az összes állami iskolákban hasonló ünnepség folyt le s nagyon sok ember ajkáról hangzott el aznap *Jókai* dicsérete.

Este a színházban szintén *Jókait* ünneplte a közönség. A színházban, ahol fekete frakkos urak és estélyöltözékű hölgyek gyűltek össze, ün-

nepi hangulat uralkodott. A zenekar *Barna* Izsó karmester gyönyörű nyitányával vezette be az estét. Ezután *Tompa Kálmán* színész szavalt el *Farkas* Ferencnek egy ódáját. Kevés szünet után az ünnepelt író „Magyar nábob”-jának egyik szép jelenetét adták elő: *Bács* Károly, *Nyilas* Máttyás, *Balassa Jenő* és *Szendrey Mihály*. Ezután egy bécsi jelenet következett, amelyben műkedvelők is vettek részt; ezek sorában *Back Eszti*, *Kopp Irén*, *Hauser Vilma*, *Kneffel Juliska*, *Kossitzky Gizella*, *Maixner Valéria*, stb.

Ezután következett az estély fénypontja — a tabló. A zenekar halkan játszott a himnusz, a színpad közepén állott Arad városát személyesítő *Kövér Mártha* páncéltűzetben, fején toronykoronával, jobbában hatalmas karddal. Mellette jobbról *Martos Sárika*, balról *Salacz Erzsike* állottak fehér lepelben. A színpad jobb szélén *Knotty Sárika Kló* kosztümjében. *Jókai* regényalakjai közül *Nagy Jánosné Teréz* zát, *Földes Lujza Noém*it, *Rózsa Andor* Timárt ábrázolta. A harmadik csoportot *Hanacek Lujza*, *Kertay Ilma*, *Szillard Emil*, egy másik csoportot *Farkas Janka*, *Farkas Ilonka* és *Salacz Dezső*, majd egy újabban *Hermann Gyuláné*, *Wagner Rezső*, *Leopold Rezső*, *Vannay Gyula*, *Misztét Sándorné*, *Avarffy Sári*, *Baross Zsigmond*, *Darányi János*, *Réthy Viktorné*, ifj. *Salacz Gyula*, *Bánfalvy Ede*, *Sorbán János*, *Fetter Gézá*né, *Lacay Imre*, *Antalfy Boriska*, *Szathmáry Géza*, *Kristyó Mariska*, *Sándor Ede* és még sokan személyesítették meg *Jókai* legismertebb regényalakjait.

A színházban e napokban *Jókai* ciklus folyt, másnap színre került a „*Bolondok grófja*,” harmadnap a „*Gazdag szegények*” énekes színmű.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* *Szendrey Mihály*, a pozsonyi színház igazgatója, ma Aradra érkezett, s itt marad addig, míg az aradi színház pályázata felett a város közgyűlése dönt. *Szendrey*, mint értesülünk, egy pótajánlatot fog benyújtani a város tanácsához, melyben a Pozsony városánál levő készpénz kaucióját, valamint tehermentes színházi felszereléseit lekötő biztosítékul megválasztatása esetén színtigazgatóságának egész tartamára.

Jókai-adomák.

(Apróságok a nagy halottiról.)

Arad, május 5.

Köztudomásu, hogy mikor *Jókai* nevét *Mór*-nak írta, egyszerre megszűnt Magyarországon a *Móric* név s derűre-borura mindenki *Mórnak* nevezte magát. Nem tetszett ez azonban néhai *S. Móric* temesvári ügyvédnek, ki abban az időben a *Temesvári Intelligenciablatt*-ot szerkesztette s egész komolyan azt a javaslatot tette *Jókai*hoz írott levelében, hogy mivel a *Mór* szó nem magyar s a mórokat nyelvükön általánosan bevett szokás szerint szerint szerencsenek nevezjük, tegye le ő is a *Mór* nevet s írja keresztnevét magyar szerint *Szerencsen* nek.

— Szépen festene az írói gárda, vágta vissza *Jókai*, — ha egyszerre felmerülne egy csapat *Szerencsen*: *Jókai Szerencsen*, *Ballagi Szerencsen*, *Szegfi Szerencsen* stb.

Jókait tehát nem sikerült *Szerencsen* né feketíteni.

Az öreg *Tóth Lőrinc*, a ki a negyvenes években híres fiatal poéta és nevezetes világfi volt, levelet írt *Jókai*-nak, a melyen ez a divatos cím ékeskedett:

Tek, *Jókai Mór* urnak.

Jókait akkor még nagyon fölbozantotta ez a levél s rögtön felelt *Tóth Lőrinc*nek, megírván,

hogy régi magyar nemes ember ő, nem pedig szerecsen, sentsi őt Mór nak ne titulázza. „Ne sajnálád tőlem azt az ic-et a nevem végén!” — mondta, a borítékra pedig szép kalligráfiával ezt a címet írta föl:

Tek. *Tóth Lőr* urnak.

Egyszer a Révay féle könyvkereskedésben találja *Jókait* egy író, amint íróasztalán ül, tollal a kezében.

— Mit csinálsz Móri bácsi?

— Pénzt — felelte kurtán.

— Taníts meg engem is, Móri bácsi.

— No, azt ugyan ne tanulj meg tőlem — mutatva hamiskás mosolylyal, hogy váltókat ír alá, úgy csinálja a pénzt.

Egy másik alkalomkor azt ujságolta valaki a képviselőházi folyosón, hogy *Zichy Jenő* gróf egy szobrot átadékozott a fővárosnak, a *Huszár Adolf* utolsó művét s dicsérte *Zichy Jenőt*.

A nagy dicséretbe beleszólt egy hírlapíró.

— No ugyan nagy dolog is az. Aránylag épen olyan, mintha én egy britannika szivart adtam volna a városnak. Nem igaz Móri bácsi?

— Olyan, fiaskam — szolt *Jókai* elgondolkozva — de hát adtál-e már te valamikor a városnak egy britannika szivart?

Mikor a főrendiház reformjának törvényjavaslatát tárgyalták, *Jókai* szintén beszélt. Ekkor mondta a következő józsi dolgot:

— A gyerek azt kérdezte egyszer az apjától, hogy mi a különbség a gentry és a nemes ember közt. Az apa ezt mondta: Hát fiam, a nemes ember olyan gentry, akinek van pénze, a genry pedig olyan nemes ember, akinek már nincsen pénze.

1868-ban a védelmi törvényjavaslatok tárgyalásakor mondott beszédét így fejezte be *Jókai*:

— A hadseregnek szüksége van tizenötezer lovasra, ezeket nem lehet leszállítani, mert a lónál a lelkesedés nem pótolja a betanítást. (Nagy derűtlenség). Nemzetőrrel csatákat vívni, — én megvalom — nem szeretnék; a csupa családapákból összeállított és rendezetlen tömeggé alakított sereggel ellenség-vadászatra menni én bizonyára nem óhajtanék, mert ott az első puskaszóra — agyuról nem is beszéllek — elszaladnánk, *Madarász* tisztelt barátom legelő, én pedig mindjárt utána. (Általános nagy derűtlenség).

A „Minden poklokon keresztül” című regénye a Regény-Világban jelent meg először. *Jókai* megmagyarázta röviden a piktornak, hogy a bucsuzkodó várurat rajzolja meg. A cliché elkészül, de sehogyszem talál a szöveghez. Hiszen a várur azért megy a szent földre, hogy áldás érje virágtalan családját. Már pedig a piktor úgy rajzolta a várurnót, hogy egész sereg poronty kapaszkodik a szoknyájába. A kiadó kétségbe volt esve. Ebből nagy irodalmi botrány lesz. Végre *Jókai* mentetgetni kezdte a piktor, akinek nem magyarázott meg mindent elég részletesen s megírja a következő néhány sort toldalékképpen:

— „Pedig a várurnó olyan végtelenül szerette a gyermekeket, hogy összeszedte a béresok, gazdatisztek porontyait s reggeltől estig játszott velük, becézgette és karjain hordozta őket.”

Jókai Mór erdélyi útjában ki nem kerülhetett a tordaiak lakomáját. Megvendégelték nagy dáriddal.

A költő egyszerűen szolt a szivekhez, mialatt dus, gesztenyeszin fürteit meg-megsimogatta. Beszéde meghatotta az egész ünneplő sokaságot. Könynyektől csillogó szemekkel figyeltek a következőkre az emberek, s *Jókai* ezzel fejezte be a tésztját:

— Eltettem szivemből Terda városának szives-

vendéglátó hölgyeit. Eljenek addig, amíg én megszükrülök . . .

Ez a jó kívánság nem tette meg a hatást, sőt az eddig is lerontotta.

— Ej, gondolták a hölgyek, milyen önző s milyen udvariatlan ez a *Jókai*.

De azért csak megéljenezték.

Az „éljen” szóra a költő felállott. Köszönetképpen levette a fejéről és meglóbálta a levegőben a parókáját:

— Az én hajam nem szükrül meg soha . . .

A tósztnak így frenetikus hatása volt. A hölgyek azonban mind elszomorodtak:

— Szegény *Jókai* . . .

Es most már hivatlanul is, önként oda mentek hozzá, hogy megcirógassák s egy-egy csókot lehellenek magas, fehér homlokára.

Megjelent *Jókai* lapjában valami sérelmes cikk. *Pulszky Ferenc* felelősségre vonta *Jókait*, a szerkesztőt.

Párbaj után ezt kérde *Jókai*:

— Ugyan mondd csak kérlek, miért is verekedtünk mi tulajdonképpen, mert én azt a bizonyos cikket se nem írtam, se nem olvastam, sőt még csak nem is láttam és így sejtelmem sincs róla, hogy mi volt benne.

Pósa Lajos, az apró Magyarország nagy mesemondó poétája, mikor a Petőfi-Társaságba választották, toasztot mondott *Jókaira*. Igazi meghatottsággal, elragadó rajongással kezdte:

— *Jókai Mór*, a magyar irodalom királya, kinek fején azonban nem korona van, hanem . . .

— Paróka! — szolt közbe *Jókai* s az ünnepi hangulat azonnal vidám kacagásba csapott át.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A hegyaljai szőlősgazdák egyesülete. A nemrég megalakult „Aradhegyaljai szőlősgazdák egyesülete” tegnap terjesztette be alapszabályait a város tanácsához, hogy a belügyminiszteri jóváhagyást kies közölje.

(*) A kerületi betegsegélyző pénztár közgyűlése. Az aradi kerületi betegsegélyző pénztár vasárnap délelőtt 10 órakor tartja meg rendezési közgyűlését.

Jókai és az aradi nők.

(Egy érdekes epizód.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától —

Arad, május 5.

*Jókai Mór*t a nők mindig bálványozták, és csakis az olyan nem szerethette őt, aki nem ismerte. Mégis, volt idő, mikor a nők egy része elfordult tőle. Mikor a műveit eldobták: nem kellene! Még pedig olyan nők, akiknek a szépségük országos híré, — olyan bájoló virágok, akiknek a szülőföldjét szent vértanúink porai mindannyiunknak oly drágává avatták.

Az aradi nők!

Történt pedig ez akkor, mikor a képviselőházban azt a bizonyos német katonai paragrafust megszavazták. És megszavazta *Jókai* is.

Ez fáj nekik. Hogy a magyar nyelv legnagyobb tollu művésze, éppen ő: a legkiválóbb magyar író, az első, a páratlan, ő szavazta meg, hogy a fiaink legyenek németek. Hiába mentetgetődött; sehogyszem tudott olyan szép mesét kitalálni, amelyért elfelejtették a valót.

Ilyen volt a hangulat a vértanúk városában: Aradon. S a szép asszonyok egybegyűltek, nagy gyűlést tartottak s kimondották, hogy többé *Jókaitól semmitsem olvasnak*.

És ezt tudatták a koszos íróval, akinek ez nagyon fáj. Annál inkább, mert hite volt, hogy nem hibás.

A harag évekig eltartott. De azután csak

eloszladoztak a felhők, a sötétek, komorak, s Aradon ismét a barátság napja meolygott, szelid engeszteléssel a halhatatlan íróra.

Ugy történt, hogy az aradi *Kölcsey-Egyesület* nagyobb szabású tevékenységet akart kifejteni s felolvasó estélyeket tervezett, amelyekre országos nevű, kiváló írókat és politikusokat szándékozott meghívni. S a rendezőség úgy vélte, hogy már itt volna a kibékülés ideje, és — meghívta *Jókait* is.

Jókai el is jött Aradra s felolvasta külön ez alkalomra írott — kiengesztelő — művének: *Az aradi hősnők* színművének egyik felvonását. A színházban pedig elő is adták ezt a darabját.

Jókai, aki szokásához híven, állva olvasott fel, a felolvasás előtt gyöngéden megemlítette a „harag”-ot, s költői szépen köszönte meg, hogy ime: mégis csak kibékültek vele.

A hangulat mind barátságosabbá vált és felolvasás után két szép aradi urasszony *Jókai*-hoz ment s átnyújtotta neki az aradi nők ezüst koszorúját.

A költő meg volt hatva. Gyönyörűen köszönte meg a kitüntetést, s bariton hangja rezgett a kellemes felindulástól, midőn elmerengve, befejezésül így szolt:

— Tudtam, tudtam, hogy angyalok nem járnak fekete ruhában.

S a véletlen, melyet az ábrándozó költő nem vett észre, épp úgy akarta, hogy a koszorut átnyújtó két szép aradi urasszony ott álljon *Jókai* előtt — talpig elegáns fekete ruhában.

HIREK.

Arad és az országos gyász.

— Az elhunyt diszpolgár. —

Arad, május 5.

Allig volt talán még a magyar nemzetnek halottja, akinek elhunytá oly igazi, oly mélységes gyászba borította volna ezt az országot, mint most a *Jókai Mór*.

A magyar nemzet minden egyes tagja közeli viszonyban állott az agg költővel. Hosszu, terjedelmes skálája volt az érzelmeknek, melyekkel hozzá az ország apraja-nagyja vonzódt. Valamennyien ismerősök voltunk vele. Ha az arcképét egy-egy képes ujságban megpillantottuk, vidám mosolyra derült az ábrázatunk, mert hát benső, intim, kedves baráttal esett találkozó. Ismertük, mint anya ismeri a gyermekét. Barátjai a mi barátaink voltak, s akikre ő haragudott, azok voltak legnagyobb ellenségeink. *Ankerschmidt* lovagot közösen szerettük, s egymásra licitáltunk a rokonszenvenben, mikor *Kárpáthy Zoltán* barátunkkal foglalkoztunk.

Sok örömet szerzett nekünk az öreg ur. De sok bánatot is. Hányszor rikatott meg bennünket, mikor *Lávay Béla* szomoruan édes történetét élveztük vele együtt! Családtagunk volt. Ha szórakozni akartunk, ő hozzá fordultunk és ő mindig tudott bennünket mulattatni.

Hány jó falatunk volt, melyet neki szántunk. Meleg szeretettel kísértük minden útján. Ha meghült, aggódtunk az egészségéért, ha ünnepe, mi is vele ünnepeztünk. Örömeiben, bánatában osztozott az egész ország.

Nem csoda, ha vérzik a szivünk, hallván, hogy ő, mindannyiunk bálvány, már ott fekszik a halottas ágyon.

A szivekbe gyász költözött. Igazi, benső felindulás, mely csak akkor állhat be, ha szereink közül költözik el valaki a másvilágra. Nem az a hideg gyász, melyet nagynevű politikusok elhunytá fölött szoktunk érezni. A szivgyászol, nem az ész.

A míg mi, mint emberek siratjuk Jókaiiban legjobb barátunkat, addig mint a város polgárai, egyik nagynevű polgártársunkat veszítettük el benne.

Arad városa ugyanis 1893-ban megválasztotta Jókai Mór díszpolgárává. Ez közelebb is hozza őt hozzánk, mint polgártársunkat.

Arad városán a sor, hogy most méltóképpen kifejezésre juttassa azt a nagy veszteséget, mely nagy polgárának elhunytával érte. Mivel a veszteség kétszeres, a gyászunknak is kétszeresnek kell lennie.

A nemzeti gyászhoz hozzájárul a város gyásza és ezért bizonyosra vesszük, hogy holnap Arad város minden házában lengeni fog egy fekete lobogó hirdetőn:

— Meghalt egy király, meghalt egy polgár . . .

— **A király Budapesten.** Ő felsége, — mint tudósítónk jelenti — ma délelőtt általános kihallgatást adott. Fogadta a főváros polgármestereit is és Halmos Jánostól részletesen kérdezősködött a legutóbbi sztrájkok felől. Örömmel vette tudomásul, hogy a sokféle sztrájk már véget ért. Megemlítette, hogy Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter tegnap igen részletesen informálta őt a vasutasok sztrájkjának lefolyásáról. Délben a király elnökléte alatt közös miniszteri tanácskozás volt, melynek tárgyát a jövő évi közös költségvetés előirányzata képezte.

— **Az új római katolikus templom.** Wittenberger Antal kanonok, püspöki titkár levelet intézett Kiss Ferenc ipartestületi titkárhoz, a melyben tudatja, hogy az aradi templomépítési egyesület alapszabályai a miniszteri jóváhagyással néhány nap múlva fognak leérkezni. Egyben tudatja, hogy Dessewffy Sándor csanádgyházmegyei püspök e hó 18-án érkezik hosszabb ideig távollétéről haza, Temesvárra. Az értesítés folytán Mülék Lajos dr., az aradi templomépítési egyesület elnöke e hó 19-én Temesvárra megy a püspökkel együtt megállapítja a napot, amikor a püspököt az aradi római katolikus hívek *monstre députációja* keresi fel a templomépítés érdekében.

— **Az irodalmi szakosztály részvéte.** A Kölcsey-Egyesület irodalmi szakosztályának tagjait holnap, péntek délután 2 órára a kereskedelmi és iparkamara termébe. Edvi-Ülés László elnök értekezletre hívta össze. Az ülés tárgya: A Jókai Mór halála feletti részvét kifejezésének megbeszélése.

— **Elbocsátott vasuti tisztviselők.** Budapestről táviratozza tudósítónk: Az államvasutasok sztrájkja miatt letartóztatott és tegnap szabadon bocsátott sztrájkbizottsági tagok közül Seide Arthur főellenőr, Komlós mérnök, Kósa zágrábi hivatalnok, Joanovits ellenőr és Lorberer főmérnök ma délelőtt szolgálatra jelentkeztek az államvasutak igazgatóságánál. Itt azt az értesítést nyerték, hogy az igazgatóság őket elbocsátottnak tekinti azon perctől fogva, a melyben hivatalukból engedély nélkül távoztak.

— **A vashidak ügye.** Mint értesülünk, a tegnapi rendkívüli közgyűlésen kisebbségben maradt párt a vashidak ügyében hozott határozatot megfellebbezni szándékozik és pedig olyan formában, hogy mindaddig, míg a jelenlegi fahíd a katonaság közlekedésének megfelel és használható állapotban lesz, a második vashid nem építtessék ki. Ennek az álláspontnak a kifejtése fogja képezni értesülésünk szerint a felebezés tárgyát.

— **Dessewffy püspök Makón.** Dessewffy Sándor, Csanádgyházmegye főpásztora most tér

haza hosszas távollét után egyházmegyéjébe. A püspök Budapestről hazafelé való utastáiban Szegeden kiszáll és ott félnapra megszakít a utját. Az egyházfjedelem a déli gyorsvonattal érkezik Szegedre. A pályaudvaron a papság fogadja a püspököt, aki megérkezése után a kat. tanítóképző intézetébe látogat el. A főpásztor estig marad Szegeden és 6 óra 20 perckor az aradi személyvonattal utazik Makóra. A püspököt utjában Wittenberger Antal dr. oldalkanonok és Pacha Agoston püspöki titkár kísérik.

— **Az Omge. bizalma.** Az országos magyar gazdasági egyesület ma egyhangulag elfogadta Pallavicini Ede örgrófnak azt az indítványát, hogy a kormánynak, főképp Tisza Istvánnak szavazzanak köszönetet a vasutasok mozgalmának gyors és erélyes elnyomásáért. Kívánatosnak tartják, hogy jövőre törvényhatósági intézkedéssel vegyék elejét hasonló csapásnak.

— **Jegyzőválasztás Varsádon.** Fazekasvarsádon, mint lapunknak írják, ma töltötték be a Balogh János elmozdításával megüresedett jegyzői állást. Az állásra beten pályáztak: Grozeszku Sándor boncesdi körjegyző, Lengyel Gábor kurtakéri községi jegyző, Endrefy Lajos aradi járási irnok, Angelina József ószentannai községi irnok, Goldstein Jakab világosi községi irnok és Schmiedt Dezső eleki községi irnok. A választáson Páris Gábor világosi járási főszolgabíró elnökölt, a ki a pályázók közül Grozeszku Sándort, Endrefy Lajost és Goldstein Jakabot jelölte. A képviselőtestület egyhangulag Grozeszku Sándor boncesdi körjegyzőt választotta meg jegyzővé. A választás rendben, minden incidens nélkül folyt le.

— **Az aradvárosi adókvető bizottság f. 6.** május hó 7-én d. e. 9 órakor a városhaza emeleti kistermében a ruhakereskedő, pálinkafőző, sütő, szabó, szatócs, szemétkihordó, szikvizgyáros, szivattyú készítő, sörcsarnok tulajdonos, szövetkereskedő, szobrász, szűcs, szülésznő, téglalégető, tejkereskedő és tintakészítő III. oszt. kereseti adóját állapítja meg.

— **Aradi sztrájk-mozgalmak.** Az aradi bádógossegédek sztrájkja ma teljesen megszűnt. A bekvétőbizottság ma délután hat órakor ült össze Zubor Andor fogalmazó iparhatósági biztos elnökléte alatt a városhaza kistermében. A mesterok részéről a bizottság tagjai voltak: Well Alajos, Csóty Nándor, Huszerl Manó, Kocsik Ferenc, Katona István, Mártonfi Márton; a segédek részéről Póka Zsigmond, Heinrich Alajos, Jeney János, Almásy László, Jankovics Antal és Kovács Antal. Ezekon kívül részt vett a tárgyaláson Kohn József is, mint a legtöbb segédet foglalkoztató műhely tulajdonosa. A munkaadók és segédek megállapodtak a tíz órai munkaidőben, a darabszámszerinti munka eltörlésében, az óraszerinti díjazásban, a vidéki munka nagyobb díjazásában és abban, hogy május elseje szabad nap legyen, végül hogy a sztrájk miatt a segédek közül senkit se lehet 3 hónapon belül elbocsátani. A bérösszeg nagysága ezentul is szabad egyezkedés tárgyát képezi. Ezután a segédek kijelentették, hogy holnap reggel munkába állnak. Alighogy ez a sztrájk befejezést nyert, már újabb bérmozgalmakról szóló hírek vannak elterjedve. Vasárnap délután ugyanis a kőműves munkások szakgyűlést tartanak, melynek tárgya lesz: „A helyzet és a szervezkedés.” Ugy hallatszik, hogy a kőművesek hétfőn kimondják a sztrájkot. A szabó munkások ugyancsak vasárnap délután tartanak hasonló programmal szakgyűlést.

— **Egy nyomorék flu segítése.** A kis Dirnbeck János javára ma a következő adományokat vették: Gerő Ilonka 1 kor., Weiss Adolf (Ujarad) 2 kor.

— **Az Interurbán új állomása.** Békéscsabáról táviratozzák, hogy ma érkezett meg a kereskedelmi miniszter rendelete, amely szerint

Rékésmegye területén Békés Csabát, Gyulát és Orosházát az interurbán telefonba becsatolják.

— **Az aradi ügyvédi kamara közze teszi,** hogy Curtuliu Mozes ügyvéd irodáját Aradról Gyulára tette át. Közli továbbá, hogy dr. Vlaykovits Velimir ügyvédet Arad székhellyel és Paguba L. Vazul ügyvédet Pécska székhellyel az ügyvédek lajstromába felvette.

— **Fegyver a gyermek kezében.** Mint selymosi tudósítónk írja, folyó hó 4-en este 6 óra körül Csokina János ottani parasztembernek négy éves lile nevű fia valahogy egy töltött pisztolyhoz jutott. A fiu játszott a fegyverrel, miközben az elsült és a sörétek mind a gyermek gyomrába furodtak. A hozzátartozók a lövésre előrohantak és a megsebesült gyermeket a szobába lefektették. Közben megérkezett Bradean Athanasz dr. járási orvos, ki azonban már segíteni nem tudott, mert a gyermek az éj folyamán kiszendvedt. Miután osakis szülői gondatlanság folyt a történést a szerencsétlenség, a nyomozást ezen irányban elrendelték.

— **Tanulmányi kirándulás.** Az újszentannai állami polgári fiúiskola tanulói Szabó Béla igazgató és a tanári kar vezetésével kiránduláson voltak Világoson. Megtekintették a várromot, a melynek történetét tanáraik elmondották. Az időt játékkal és dalolással töltötték, míg Galsán át estére hazaérkeztek. A kiránduláson 130 növendék vett részt, Világoson a vezetést Deák Sándor tanító teljesítette.

— **Nagy szerencsétlenség egy iparvasuton** című cikcükre ma azt az értesítést kaptuk Lippáról, hogy Grósz József ottani birtokosnak a berzovai határban levő iparvasutján történt baleset csekélyebb mérvű volt, mint azt velünk lippai tudósítónk közölte. A katasztrófa úgy történt, hogy négy munkás: Dohange Petru, Cserber György, Treuán Peter és Ballyán Todor, az előző napi italozástól kissé kaptos fővel egy üres „karócán” indult munkába az iparvasut sínjein. Velök szembe jött egy magános mozdony, háttal fordulva a karócának, a melylyel összeütközött és kilökte a pályából. Nagyobb baj egyik munkással sem esett, lábficamodások, horzsolások es jelentéktelen ütődések árán mindannyian megszabadultak a veszedelemtől. Az iparvasut egyébként még nincs átadva a forgalomnak, közigazgatási bejárás még nem történt meg s így fát sem szállíthattak rajta.

— **Bérmaajándékok** legszabb, legizlésebb és legolcsóbb áron kaphatók óriási nagy választékban Weinberger Ferenc jóhírű szolid ékszerészünknél Andrássy tér, Központi szálló épület.

— **Parketta** tükörfényes lesz Vojtek és Weisz-féle parkett-viasz használatától 1 doboz 1 korona. 44

— **x— Pármai Ibolya-szappan.** E név alatt pár év óta egy kitűnő mosdószappan van forgalomban. Ki ne szeretné az ibolya illatot? S ha e kedves, gyöngéd illattal eláttott szappanról még azt tudjuk, hogy az arcórt finomítja, tisztítja, ugyannyira, hogy még a legérzékenyebb arcórtúek is nagy eredménnyel használják s ha tudjuk azt, hogy hasonló finom minőségben ilyen árért külföldi szappant nem is lehet kapni, akkor méltán várhatjuk, hogy a közönség nem szánalmas pártolás céljából, hanem saját érdekében fogja használni e kiváló magyar gyártmányt. 1 db. 80 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér. Készíti Szabó Béla pipereszappangyáros, Miskoccon. Kapható Aradon, Vojtek és Weisz gyógyáru kereskedésében és Maresch Gyula üzletében. 611

SPORT.

— **Az aradi kerékpár klub választmányá f. hó, 6 án pénteken est 6 óra kilenc órakor ülést tart a Pószli kávéházban, melyre a tagokat e helyen is meghívja az elnökség.**

Motormenetek

Arad—Uj-Szt.-Anna—Kétegyháza között.

Kétegyháza felé reg. 6.10 | Kétegyháza felől d. e. 12.—
Kétegyháza felé d. u. 12.01 | Kétegyháza felől este 6.03

Arad—Mezőhegyes között.

Battonya felé reggel 6.14 | Mezőhegyes felől reg. 5.49
Battonya felé d. u. 12.30 | Battonya felől d. e. 11.09
Mezőhegyes felé este 5.32 | Battonya felől d. u. 3.40

Arad—Borosjenő között.

Borosjenő felé d. e. 8.23 | Borosjenő felől d. u. 1.58
Borosjenő felé d. u. 2.40 | Borosjenő felől este 9.14

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, május 5.

Delitőzsde. Buzakinálát mérsékelt, a vételkedv korlátozott. Nyugodt irányzat mellett 25,000 métermázsa került lombo, változatlan áron. Egyéb gabonanemek változatlanok. Időjárás hűvös.

Értéktőzsde. Berlin $\frac{1}{8}$, Páris 15 olcsóbb.

Zárulat 12 órakor:

Buza májusra	7.83—7.84
Buza októberre	7.97—7.98
Rozs októberre	6.80—6.61
Zab májusra	5.22—5.23
Zab októberre	5.55—5.56
Tengeri májusra	5.02—5.03
Tengeri júliusra	5.17—5.18
Repce augusztusra	10.85—10.95

Zárulat 5 órakor:

Buza májusra	7.86—7.87
Buza októberre	8.—8.01
Rozs októberre	6.61—6.62
Zab májusra	5.22—5.23
Zab októberre	5.58—5.59
Tengeri májusra	5.01—5.02
Tengeri júliusra	5.16—5.17
Repce augusztusra	10.85—10.95

Zárulat 5 órakor:

Oszták hitelrészvény	641.25
Magyar hitelrészvény	757.—
Leszámitolóbank részvény	458.—
Rima-Murányi vasmű részvény	492.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	642.25
Közúti vasut	579.—
Városi villamos vasut részvény	332.50

Szeszüzlet.

— Május 5. —

Mai jegyzéseink: Kész árú nagyban nyers szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona; finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 100 liter $\frac{1}{2}$, beleértve 70 korona fogyasztási adót.

Szállított moslék 12:30—13:— korona mmásánként.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Május 5. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli sulyban — fillérig; öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 120—121 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogramm sulyban 121—122 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 121—122 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban 118—120 fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban 117—118 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 114—116 fillérig.

Sertésüzlet: Május 2. napján volt készlet 29,414 darab, május 3. napján főlhajtatott 509 darab, május 3. napján elszállított 853 darab, május 4. napján maradt készlet 29,170 darab.

A hírtől sertésüzlet irányzata: Gyöngye.

Fizetésektelenségek. A bécsi Creditoren-Veroin a következő fizetésektelenségekről tesz jelentést: Hirschler Miksa, Pápa. — Grund József, Gyulafehérvár. — Weinreb Fülöp, Budapest. — Ringwald Sámuel, Budapest. — Koscharek Vince, Bécs.

CSARNOK.

Macskák.

Irtá: Jerome K. Jerome.

A macskák csodálatosan ravasz kis állatok; arról, a mire szükségük van, oly egyszerűen tudnak gondoskodni, hogy az emberi nem méltán tanulhatna tőlük. Egy ismerősömnek volt egy macskája, egy nagy, kővér, fekete kandur. Nagyon szerették a macskát s ez is ragaszkodott hozzájuk, bár egyik félnek a szeretetét sem lehetett volna valami nagy szenvedélynek nevezni.

Egyszer egy idős kisasszony oltalma alatt egy chinchilla-macska került a szomszédságba. A két macska a kert falán találkozott, sétálközben.

— Nos, hogy van megelégedve a sorsával? — kérdezte a chinchilla.

— O megvagyok elégedve.

— Keilemes emberek?

— O, igen keilemesek, mint általában az emberek.

— Szófogadók? Jó ellátásban van részenélük?

— O, igen, semmi kifogásom elisnük.

— Es a koszt?

— Mint mindenütt, csont, ételmaradékok s néha-néha változatosság kedvéért egy kis kutyalepény.

— Csont? Ételmaradék! Azt akarja ezzel mondani, hogy kegyed csontot rág?

— Igen, ha kapok. On ezen csodálkozik?

— Az egyiptomi Izisz árnyékára mondom! Csont és ételmaradék! Sohasem kap friss rántott csibét vagy szardiniát és borjuszéletet?

— Csibét? Szardiniát? Mit beszél? Mi az a szardinia?

— Mi az a szardinia? kedves gyermekem (a chinchilla előkelő hölgy volt s a nála valamivel idősebb urakat mind csak „kedves gyermekem“-nek nevezte), — az ön emberrel valósággal szégyenletesen bánnak kegyeddel. Jöjjön csak, üljön le és mondjon el nekem mindent. Min alszik?

— A földön.

— Mindjárt gondoltam. S fölözött tejet és vizet iszik, ugye?

— Kicsit ritka a tej, az igaz.

— Képzelem Azokat az embereket ott kell hagynia, kedvesem, még pedig rögtön.

— De hova menjek?

— Mindegy, akárhova.

— De ki fogad be a házába?

— Mindenki, ha jól fog hozzá a dologhoz. Mit gondol, hogy én hányszor cseréltem már gazdát? Hétszer! — és mindig csak javult a helyzetem. Mit gondol, hol születtem én? Egy disznó-ólb.n. Hármán voltunk, a mama, én meg a kis öcsém. Mama minden este otthon hagyott bennünket s csak akkor jött haza, amikor már világosodni kezdett. Egy reggel azonban nem jött haza Várjuk, vártuk, de elmuitt az egész nap, és nem jött haza; egyre éhesebbek és éhesebbek lettünk; végre szorosan egymáshoz simultunk, s addig sírtunk, míg el nem aludtunk.

Késő este, mikor kitekintettünk egy lyukon, láttuk, hogy jön a mama a szántóföld feől. Nagyon lassan lépkedett, s szinte földig ért az egész teste. Rákiáltottunk, s csöndes „kru u u“ morgással válaszolt, de azért nem gyorsította meg a lépteit.

Belopódozt az ólba, s mindjárt féloldalt dőlt. Odarohantunk, mert már majdnem éhen vesztünk, és sokáig szoptunk, miközben egyre nyalogatta a hátunkat.

En ráfeküdtem és úgy aludtam el: de éjjel fölbredtem, mert fáztam. Jobban odasimultam hozzá, de attól csak még jobban fáztam, mert egészen nedves volt valami sötét folyadéktól, mely az oldalából csurgott. Akkor még nem tudtam, hogy mi az, de ma már tudom, hogy vér volt.

Ez akkor történt, még alig voltam négyhetes; és attól a naptól kezdve mindmáig magam gondoskodtam életem főtartásáról; hiszen erre van utalva az ember ezen a világon, kedves barátom. Egy ideig az öcsémmel együtt ott maradtunk az ólban és ott tengettük az életünket. Eleinte nehéz sorsunk volt, gondolja csak meg: két kis kölyök küzdelme a létért! De derékasan küzdöttünk. Mikor körülbelül három hónap múlva a szőke-nál valamivel messzeore sétáltam a mezőn, egy házhoz jutottam. M leg és keilemes faszeknek látszott, tehát bementem. Bátorság dolgában mindig nagyon erős voltam. Két gyermek, a ki a tűz körül játszott, nagyon megörült a jöttömnek, s igen sokat foglalkozott velem. Ez nekem új dolog volt, s — ott maradtam. Az a szegény mezei lak valóságos palotának tetszett nekem akkor.

Sőt talán nagyon sokáig annak is tartottam volna, ha a következő dolog nem történt volna velem. Egyszer végigsétáltam a falon, s e közben véletlenül feltűnt nekem egy udvarban egy szoba, mely egy bolt mögött volt. A földön szőnyeg volt s vastag posztó a kályha előtt. Én azelőtt soha még csak nem is sejtettem, hogy ily fényűzés is van a világon. Hamarosan elgondoltam tehát, hogy én ide költözöm, s amit elhatároztam, azt meg is tettem.

— É, hogyan fogott hozzá? — kérdezte a fekete kandur, mely nagyon érdeklődött a colog iránt.

Igen egyszerűen, úgy, hogy bementem s a kályha elé a szőnyegre feküdtem. Kedves gyermekem, a szemtelenség az a büvös „Szezám, nyilj meg!“, a mely minden ajtót kinyit. Az a macska, mely keményen dolgozik, éhen vesztet; azt a macskát, a mely nagyon értelmes,

bolondnak tartják s a lépcsőn lerugják; azt a macskát, mely erélyes és tisztességes, a vízbe fojtják; de az a macska, a mely szemtelen, bárszony vankoson fekszik és pecsenyét lakmározik. Hidegvérrel bementem tehát a szobába, s az ott levő öreg ember lábához dörgölődtem. Az öreg meg a felesége szinte magánkivül volt attól, a mit „barátságosságnak“ neveztek, s nagyon szívesen, sőt szinte elkeseredéssel fogadtak.

Egy ideig, mikor esténként a mezőn sétáltam, a mezei lak körül, gyakran hallottam a távolból, hogy a gyermekek, a kiket elhagytam, nevémen szólítanak: hetek multak el, míg végre megunták, hogy engem keressenek. Egyikük, a legkisebbik, még éjjel álmában is siratott, mert az hitte, hogy meghaltam; kedves gyermekek voltak.

(Folytatása következik.)

NAPIREND.

Május 6. Péntek. Róm. kath. naptár: Olajba főtt János. — Protestáns naptár: Olajba főtt János. — Görögkeleti naptár (április 23.): György. — A nap két 4 óra 21 perckor, nyugszik 7 óra 1 perckor.

Kölosay-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Ereky-muzeum helyisége mellett ülésterem.

Időjárás. A központi meteorologiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Később enyhébb, keleten, délen sok helyütt csapadék.

Május 6. Az aradi kerékpárklub választmányi ülése este 8 $\frac{1}{2}$ órakor (Pölzl-kávéház.)

NYILTTÉR.*

Alólirottak mélyen megtört szívvel jelentik, a maguk és számos rokonaik nevében a felejtetlen jó édes anyja, anyós, nagyanya, dédanya, testvér, nagynéne, rokon és barátón

ÖZV. WEILER SÁNDORNÉ
szül. Kerschek Josefa urnónek

1904. évi május hó 4-én hajnali 1/25 órakor életének 77 ik évében Magyaraton a Mindenható rendelkezéséhez képest történt gyászos elhunytát.

A megboldogulnak hült tetemei május hó 6 án délután 4 órakor fognak Aradon a felső temető halottas terméből a családi sírkertben örök nyugalomra helyeztet i.

Az engesztelő szent mise áldozat május hó 7-én délelőt 8 órakor fog a helyeeli főt. mi. orita atyák szentegyházában, az egek Urának bemutatatni.

Arad, 1904 május hó 4-én.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Dickel Róbertné, szül. Weller Anna, Weller Rezső, Özv. Komlósy Mihályné, szül. Weller Hermína, gyermekei.

Dickel Josefa és Helén, nagyszellind Molnár László és neje szül. Komlósy Ilka, szigethi Vargha László és neje szül. Komlósy Etelka, Komlósy Sándor és neje szül. Omaszta Kató, Weller Mary, Weller Josefa, ifj. Weller Rezső, unokái.

Dickel Róbert os. és kir. őrnagy, Weller Rezsőné, szül. Freyberger Mária, veje és menyje.

Kerschek Lujza, Kerschek Ottó és neje, testvérei és sógornője.

nagyszellind Molnár Ilonka és Herminka, dedunokái.

Csutak Károly első temetés-rendező Intézet. Entreprie des pompes funéres. Szt.-Margit részvényt. Aradon.

Dr. Székely Inigo

fogorvos

lakását ideiglenesen

Szabadság-tér 2. szám alá

(Spitzer-féle házba) helyezte át.

Rohitsch-Savanyúkút

Steyerország.

Vasut, posta és sürgönyhivatal. Prospectus ingyen.

Szönyörű fekvés, szonduis, teljesen pormentes levegő. Modern komfort, pezsgő társadalmi élet.

Uj hydro-elektro-mechano-therapeutikai gyógyintézet. A legmodernebb igényeknek megfelelő: hidegvíz, villany és kádfürdők. Beidégzés, pneumatikus kamara, gőz és hőkamrák villanytal párosítva. Massage, napfürdő és gyógytorna. — Kipróbált gyógyhely gyomor-, bél-, máj-, vesebaj, chronicus székrekedés, Hämorrhoida csomók, epekő, elzsírosodás, cukorhaj, csúz, torok és gégebántalmak gyógyítására. Karlsbaddal, Marienbaddal egyenrangú gyógyforrások.

ALAPITTA TOTT 1890.

Augenstein K. Alajos

házasságközvetítő intézete

Budapest, VII., Wesselényi-utca 54. szám.

Közvetít házasságokat biztos sikerrel 6 hét alatt.

Eddig több ezer házasság sikerült. — Válaszbélyeg.

ALAPITTA TOTT 1890.

Garai Berta

női-divat és szabászati mű-
termét

Tököly-tér 4. szám

alá helyezte át. — Elegáns és divatos faconok készülnek. —

Ugyanott fizető és tanuló leányok felvétetnek. 1315

Uj üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint helyben Forray-utca 4. szám alatt egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő üveg, porcellán, kép keret és lámpa raktárt nyitottam 701

Ifj. Fitus József

czégem alatt, hol egy üveg, porcellán mint képek és keretek, lámpák nagy választékban, mik az árak feltűnő olcsósága folytán nagy feltűnést keltenek; különösen ajánlom építész és asztalos urak figyelmébe épület üvegezési vállalatomat ugyszintén vendéglős uraknak nagy raktáromat, mely minden új mintákkal fel van szerelve. Az árak feltűnő olcsók és kedvezők. Kétször edény minden alkalomra. A legesekélyebb bevásárlásnál az ismert lénykép kedvezmény.



203-904. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város részére 1904-5. évi telére szükséges 1200 köbméter marosmenti bükk és 1200 köbméter marosmenti cserifa szállítása iránt folyó évi május hó 9-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási-ár: köbméterenként 6 korona 10 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket isméri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1904. évi május hó 2-án tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s. k. aljegyző.



Költözködésre

ajánljuk általánosan elismert

Rovarporainkat

melyek bolhák, svábok és poloskák irtására biztos hatással bírnak.

Kapható:

30, 50, 1.- 1.50, kor. dobozokban, és kimérve. 118

Vojtek és Weisz

drogueria és parfumeria nagykereskedésében

ARADON.

A maga nemében páratlan jó hashajtó szer az

„ALVO“

tabletta. — Felnőtteknél és gyermekeknél egyaránt kedvelt. Az „ALVO“ tabletta rendkívül kellemes ízű és fájdalom nélkül hat. A gyomorban rögtön feloldódik.

— Minden doboz használati utasítással van ellátva. —
Ára egy doboznak 90 fillér.

Fontos tudnivaló tüdőbetegeknek!!

A törvényesen védett „SYLOL“ az egyedüli szer, mely mindenféle légzőszervi bajoknál rendkívül jó hatású. —

Az éjjeli izzadást teljesen megszünteti! A testsúlyt

gyarapítja! Heptikás embereknek valóságos megmentője:

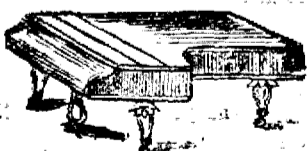
Ára egy üvegnek 3 korona. 162

— Kizárólag kapható az egyedüli készítőnél: —

Hajós Árpád

gyógyszertárában az Isteni Gondviseléshez
Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Kosár Béla



Jemesvár, Józsefváros, Bonnaz-utca 15.

TELEFON 423.

Saját készítményü zongorák, pianók, harmoniumok, czimbalmok elismert szerkezetek.

Idegen és külföldi gyártmányok a legelőkelőbb gyáraktól.

Kijátszott hangszerek.

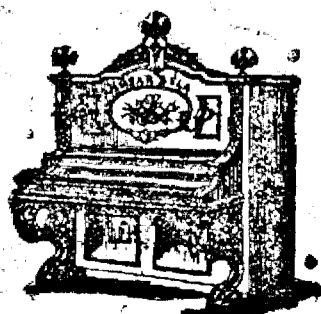
Önműködő hangszerek, orchestrions

Kölcsön intézet.

Javítások.

754 Hangolások.

Árjegyzékek ingyen.



A k i n e k

Ismeretség híján

házasúrsra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellérre,
kertészre,

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége

A k i

eladni kíván

butort,
szongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.:
vagy

A k i

bérbeadni kíván

birtokot,
házat
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

A k i

mindezeket vétel vagy bérbérvétel cél-
jából keresi;

A k i

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értezt, ha az

„ARADI KOZLONY“

kis hirdetési

rovatát használja.

Ügyes varrónők

felvétetnek Weitzer János-utca 10.
2. ajtó.

Lakás kiadó.

A nagyköruton, a Barossparki ki-
osztással szemben épülő új házban
több modern berendezésű lakás
folyó évi november hó 1-től kiadó,
bővebbet Frick József építészeti iro-
dájában Heim Domokos-u. 3. 1274

Erkélyes lakás

három utcái, egy udvari, fürdő-
szoba és hozzátartozó mellékhe-
lyiségekből álló, Szabadság-tér 2.
szám első emeletén, november hó
1-től kiadó. 1294

Vendéglősök figyelmébe.

Egy Wagner féle sörgép, egy nagy
hűtő szekrény, asztalok, székek,
tükörök és egy nagy vas szalatti
eladó. Cim a kiadóhivatalban. 1309

Nagymennyiségű Maculatura

eladó az Aradi nyomda Részv.
Társaságnál.

כשר בהכשר נמוך

Vajat, ludzsirt teljesen pótol, fő-
zéshez, sütéshez kitűnő, garantált
valódi, nagyon szapora, nem ava-
sodó legfinomabb kókuszdiózsírom.
Ötkilós postadoboz ára kor. 6.28,
költség- és postabérmentesen bár-
hová 7 kor. utánvétellel. **הכשר**
helybeli orth. rabbiságtól. Klein
Regina, Tolcsva. — Ügynökök ke-
restetnek. 1318

Italmérést kibérelni óhajt,

vagy kimérőnek ajánlkozik oly
egyén ki e téren már 10 évi gya-
koriaattal bir. Cim a kiadóhiva-
talanban. 1320

Kiadó.

Lakások, 5 szoba fürdő szobával.
2 utcai szoba, konyha, vízvezeték-
kel azonnal kiadó. Lujza-utca 2.
szám. 1328

Kitűnő írásu és fogalmazásu

fiatalember — a németben is jár-
tas — azonnali alkalmazást keres.
Szíves ajánlatokat „jó munkás“ ci-
men a kiadóhivatalba kérek. 1327

Országszerte ismert

vizsgalapjainkból

100 drb 1 korona a pénz előre való be-
küldésével *bérmintve* 1 k. 30 f., mint ke-
resztkötés tokban küldve, a gyűrődés
ellen vedve. 100—750 drbig a bérmintesi-
tésre 72 fillér küldend. Utánvétellel a
szállítási költség sokkal több.

Ingusz I. és Fia
kiadóhivatala Arad.

Varrónő,

ki jó ízléssel a legkényesebb ígé-
nyeknek is megfelelően készít **női**
és gyermek toiletteket,
házakhoz ajánlkozik. Továbbá há-
zon kívül is.

Szíves megkeresések esetleg
levéltileg kéretnek, melyre pontos
választ személyesen adhatok.

A t. cz. hölgyközönség szíves
pártfogását kéri

Hugyetz Róza,
női szabó, Kápolna-utca 2.
református templommal szemben.
3141

Lapkihordók

felvétetnek

a kiadóhivatalban.

Kutakat épít,

mélyit és fur

Licsmann József

kutmester 95

Arad, Wesselényi-utca 36. sz.

Különlegesség

hegyi sziklákban is.

VAJDA BENO

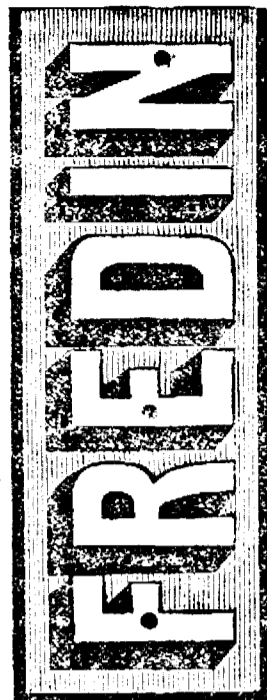
logorvos

Arad, Szabadságtér színház épület.

m ü f o g a k a t

4 koronától részletfizetésre is. Fo-
gak plombirozása feltűnő olcsón
jótállás mellett fájdalommentes fog-
huzás 2 korona. 1247

Kérjen
Selle és Kary-féle



a legjobb **tisztítószert** minden jobb cipőhöz
sárga avagy fekete.

Különösen ajánlatos Boxcaifs, Oscaria,
Chevreaux és lakk-czipőkhöz!

BÉCS, XII/1.

Telefon 242. sz.

Költözők figyelmébe!

Villanyos csengő
berendezéseket

Villanyos csengő
átalakításokat.

Villanyos csengő
évi jó karban tartását
jótállás mellett eszközöl

Kalmár * *

*** * József**

villanyműszerész

ARAD, Salacz Gyula-utca 2. sz.
(Központi szállodával szemben.)

214—1904. g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke az Alsó maros-parton lévő
s eddig Kintzig János által bérelt
11. sz. 900 □ öl területi falerakó-
hely bérbéradása iránt folyó évi
május hó 16 án d. e. 10 órakor ár-
verést tart.

Kikiáltási-ár: Négyezsgölenként
70 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiál-
tási ár 10% a készpénzben, vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni
szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan
a szóbeli árverés megkezdése előtt
nyújtandók be, s csak akkor vé-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van, s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
az árverési feltételeket ismeri és
elfogadja.

Az árverési feltételek a gazda-
sági tanácsnok urnál az árverést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1904. évi május hó
2-án tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s.k.
ajjegyző.

Kriszta Nikodém

épület és díszmű bádigos.

Aradon, Kossuth-utca 21. szám

(szembe az iskolával).

Elvállal minden az **épület** és
díszmű bádigos szakmába
vágó **uj** és **javitási** munká-
kat. u. m. 458

horgony és domborműveket,

fürdő kádakat

konyha berendezések

elkészítését jutányos árak pon-
tos kivitel mellett.

Ékszertergyak

a közlegő **bérmáláshoz** a
legnagyobb választékban kapható
csakis

DEUTSCH IZIDOR

óras és ékszerész-nél

ARAD, TEMPLON-UTCZA

Minorita-palota.

Ugyanott mindenféle más tárgyak
megvétetnek vagy átcsereletnek.

Veszek 1078

zálogczédulákat.

Telefon 438.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű
gummi csövek legolcsóbb gyári
árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, a szőlő magvak,
héjak és egyéb tisztátanságok
azonnal továbbittatnak, ezáltal a sziv-
vattyu nem romlik és a bort nem
ronthatja, a gépezet jó működé-
seért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők

**Golyó szelepekkel. Közsé-
geknek legalkalmasabb,**
mert homokos és sáros víz hasz-
nátalanál sem tagadják meg a
szolgálatot, — a gép jó működé-
seért 3 évi jótállás (ingyen javítás),
hozzá való országos egységes csa-
varok és a legjobb minőségű be-
lül gummirozott kender csövek a
legolcsóbb árban.

K u t a k

a hozzávaló csövekkel gyári árban

Hönig Otto

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő
és szivattyu készítő. 1114

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Permetezők

szakszereű javítása elfogadtatik.

Szőnyegházamat

Szabadság-tér 2. (Spitzer-ház)

helyeztem át.

Modern lakás-berendezések

Szőnyegek

Függönyök

Ágyterítők

meglepő választékban

kaphatók

DOMÁN SÁNDOR

szőnyegházában.

Saját gyártmány a legjobbnak elismert ágyneműekben!